

БЕЛАРУСКІ НАРОДНЫ СОННІК

БЕЛАРУСКИ НАРОДНЫ СОННІК

ВЦ «Бацькаўшчына»
Мінск
1996

ББК 82.3(4Бел)
Б 43
УДК 398.7(-826)

Укладанне і прадмова *Уладзіміра Васілевіча*
Мастак *Ігар Гардзіёнак*

Б43 Беларускі народны соннік / Укл. і прадм. У. Васілевіча; Маст. І. Гардзіёнак. Мн.: Выд. цэнтр «Бацькаўшчына», 1995.— 127 с.
ISBN 985-6026-07-5.

Сярод падобнай літаратуры, якая сёння карыстаецца папулярнасцю ў чытача, «Беларускі народны соннік» вылучаецца аўтэнтычнасцю. Гэта самабытная кніга, дзе ў своеасаблівай, часамі нечаканай, чароўна-дзівоснай форме адбіліся псіхалогія, мараль, узўеленні і душа беларуса, яго шматвяжковы вопыт.

Б 3980700000

ББК 823 (4Бел)

ISBN 985-6026-07-5

© Укладанне У. Васілевіч, 1995.

АД СКЛАДАЛЬНІКА

Прадбачу, што, узяўшы ў рукі гэтую кніжку, сёй-той скептычна паморшчыцца: «Ну вось, яшчэ адзін соннік выкапалі! Ці мала імі, рознымі, засмечаныя сёння ўсе падземныя пераходы і кіёскі?»

Адразу трэба агаварыцца, што «Беларускі народны соннік» істотна адрозніваецца ад папярэдніх сумніцельных перадрукаў, прынесеныя з усяго свету разам з патокам бульварнай літаратуры, якою захлынуўся ўвесь наш кнігагандаль. Адрозніваецца ўжо тым, што сабраны ў гэтай кніжцы матэрыял быў у розныя часы запісаны непасрэдна з вуснаў народа — а гэта значыць як бы з'яўляецца часткаю ягонай творчасці. Як пісаў яшчэ ў мінулым стагоддзі вядомы беларускі фалькларыст М. Я. Нікіфароўскі, «На народных тлумачэннях сноў не адбіліся соннікі маскоўскага рынка» (і сёння гэта пацвярджаецца яшчэ ў большай меры).

Збіраўся ж намі гэты соннік па старых этнаграфічных крыніцах — цяжкадаступных працах П. Шэйна, Е. Раманава, М. Нікіфароўскага, Я. Ляцкага, А. Сержпутоўскага, М. Федароўскага, А. Багдановіча, Ч. Пяткевіча, К. Машынскага, Ф. Вярэнькі, А. Шлюбскага, А. Васілеўскага і быў дапоўнены звесткамі, выяўленымі ў наш час у фальклорных экспедыцыях. (Пад кожным тэкстам пазначана выкарыстаная крыніца, а поўны іх спіс прыведзены ў канцы кніжкі). Многія народныя тлумачэнні сноў, зафіксаваныя ў розных кутках нашага краю, перадаюцца на гэтых старонках так, як былі пачутыя ад простых людзей — з захаваннем асаблівасцяў мясцовых гаворак.

На каго звычайна разлічаныя соннікі? Будзем шчырымі: вядома ж, у першую чаргу — на найўнага, даверлівага чалавека, які звярае ўбачанае ў сне з растлумачаным у кнізе, перажываючы і чакаючы, калі абяцанае ў ёй нарэшце спраўдзіцца.

Аднак, вельмі не хацелася б, каб на народны соннік успрымаўся гэтак аднабока. Друкуючы яго, мы ставім іншую мэту: азнаёміць чытачоў з малавядомым матэрыялам вуснай творчасці, які, напэўна, можна было б прызнаць самастойным фальклорным жанрам. На наш погляд, тлумачэнні сноў простымі людзьмі цікавыя перш за ўсё не столькі верагоднай праўдзівасцю сваіх прадказанняў, колькі тым, што тояць у сабе багаты свет народных асацыятыўных уяўленняў. Убачаны ў сне вобраз здаваўся чалавеку нейкім патаемным знакам, які трэба было асэнсаваць, разгадаць; ён мог выклікаць розныя, часам супрацьлеглыя здагадкі, і таму трактоўкі ўбачанага бывалі шматзначныя, часам вельмі супярэчлівыя. Саснёныя карціны здаваліся нейкім іншасказальным аповядам, тлумачыне якога прыводзіла да развіцця ў чалавеку алегарычнага, метафарычнага светабачання. Вобразы ўспрымаліся сімваламі, аналагамі пэўных жыццёвых з'яў, здарэнняў. Параўноўваючы народныя расшыфроўкі сноў з песеннай паэзіяй, з павер'ямі, можна пераканацца, што ва ўсіх выпадках традыцыйная сімволіка акажацца ці вельмі блізкая, ці нават аднолькавая.

...А гаворыць, гаворыць сын з маткаю:

— А й відзіў, маці, непраўдзівы сон:

Полы разгарнуліся, жамчуг абляцеў,

Сталыяныя стрэлкі рассыпаліся,

Звалілася шапка з буйнай галавы.
— А я табе, сынку, сон разгадаю:
Полю разгарнуліся, жамчуг абляцеў —
Гэта табе, сынку, убітаму быць,
Сталыя стрэлкі рассыпаліся —
Гэта тваім дзеткам сіроткамі быць,
Звалілася шапка з буйнай галавы —
Гэта тваёй жонцы ўдоўкаю быць...

Або прыклад з яшчэ адной песні:

Ды сасніў жа Ясенька ночкай сон дзіўны:
Здэцца, у вароцейках яблынка цвіла,
Ой, цвіла-цвіла — пахілілася,
Віннае яблычка адкацілася...
Як устала цешчанька, разгадала сон:
— Ды ўжо твае Гануленькі жывое няма.
Ды ўжо твая Гануленька сына радзіла,
Парадзіўшы сына, сама памёрла...

Углядаючыся ў спробы народных разгадак сноў, яшчэ першыя іх збіральнікі вылучалі некалькі напрамкаў, па якіх ішла чалавечая думка:

1. *Метафарычныя* тлумачэнні сноў, заснаваныя на *падабенстве* ў сутнасці, на сходнасці ў знешніх прыкметах — колеры, форме (пацеркі — слёзы; града — магіла; рой пчолаў — завіруха; новая хата — дамавіна; ручнік, палатно — дарога, яблык, яйка — скула; чорнае — на смерць).

2. Тлумачэнні па *адваротнасці* (бачыць жывога памерлым — доўга жыць будзе; смяецца ў сне — будзеш у сапраўднасці плакаць; мёд — горка будзе).

3. Тлумачэнні па *сугучнасці* (смах — снег, вада — бяда, мукі — мўка, гара — гора, вошы — грошы, сыр — сорам).

Тэматыка народнага сонніка была абмежаваная настолькі ж, наколькі геаграфічна было абмежаванае жыццё і быт селяніна, калі за ўвесь свой зямны век ён мог не ад'ехацца далей за мястэчка ці за павятовы цэнтр. Аднак, здаецца, не было рэчы, з'явы, дзеяння на гэтым кутку зямлі, якія б селянін не пабачыў у сне і пры гэтым не зрабіў спробу растлумачыць.

Увесь сабраны ў народным сонніку матэрыял для зручнасці выкарыстання размеркаваны па некалькіх частках. Услед за непасрэднымі народнымі ўяўленнямі пра сон ідуць тэматычныя раздзелы: «Прырода», «Чалавек», «Дзеянні», «Хата», «Стравы», «Адзенне, абутак, аздабленні», «Жывёлы» (млекакормячыя; птушкі; рыбы, паўзуны, земнаводныя; насякомаыя), «Расліны», «Духовныя прадметы», «Рознае». Унутры кожнага раздзела творы размяшчаюцца паводле алфавітнага прынцыпу. Аднолькавыя тлумачэнні пазначаны ў тэксце як варыянты.

Думаецца, што чытач з цікавасцю і карысцю для сябе азнаёміцца з невядомымі старонкамі вуснай творчасці нашага народа. І — хто ведае — можа, сапраўды, сабраныя ў кніжцы прадказанні нашых продкаў у нечым збываюцца?

Адпраўляючыся спаць, мы жадаем адзін аднаму добрае ночы. Няхай жа і Табе, чытач, абмянае ўсё ліхое і ў жыцці, і ў Тваіх снах. Няхай сняцца Табе толькі светлыя сны!

Уладзімір Васілевіч

АГУЛЬНЫЯ ПАВЕР'І

Агульныя правілы для тых, хто хоча праўдзівыя сны сніць.

1. Ня есці перад сном мяса, капусты, гароху, бобу і наогул цяжкае стравы.

2. Ня піць гарэлкі, кавы і гарбаты.

3. Перад сном праветрываць хату, каб ня было ні дыму, ні цяжкага паветра.

4. Перад сном ні з кім не сварыцца і не спрацацца.

5. Ня надта цёпла накрывацца.

Калі гэтых 5 радаў выпаўніш, ды сон сасніцца пасля паўночы, дык гэта будзе праўдзіва прарочы сон!

Васілеўскі, с. 7.

Сон, як кажуць простыя людзі, можна нагнаць абнясеннем вакол дома пяску з магілы самазабойцы і высыпаннем яго з заходняга боку; аднак, хто і тады не спіць, ужо не засне, і сродак гэты не будзе дзейсны.

Шейн, III, с. 485.

Каб бачыць жаданыя сны, трэба класці пад падушку на ноч прадметы, якія выкарыстоўваюцца для расчэсвання валасоў: грабянец і шчотку.

Никифоровский. Материалы, с. 133.

Калі лажышся спаць на новым месцы, трэба палажыць вянок пад галаву — сасніцца жаніх (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Акрамя тлумачэння, на што варажаць сны, некаторыя намагаюцца выклікаць добрыя сны праз т. зв. «закляцці на сон». Перад сном кладуць пад падушку металічны прадмет, галоўным чынам ключ, а дзяўчаты — вянок ці пярсцёнак, і гавораць закліцце: «Аддам, прадам, найду, куплю, пацяраю»,— і робяць гэта толькі з чацвярга на пятніцу (...) Затым, каб штосьці знайсці ў сне: калі не ключ, які прадказвае вялікае шчасце, то шмат хоць якога жалеза. Згубіць штосьці ў такім сне нядобра, але страта шапкі і ключа абяцае вялікае няшчасце.

Pietkiewicz, s. 84.

Падперазаўшыся няможна спаць, бо можа падкаснуцца нячыстая сіла.

Як лажыцца спаць, то перш усяго распусці ў сарочцы каўнер, а то ліхі будзе ўсё цікаваць. каб як пад'юдзіць павесіцца.

Серж., с. 118.

Калі чалавеку не спіцца ад знешняга шуму і гукаў розных жывёл (сабачага брэху, мычання кароў, кудахтання кур і г. д.), тады трэба адразу перавярнуць падушку другім бокам, ці тое, што ляжыць пад галавою, або перамясціць яго.

Як вядома, спанне нічком паказвае на недаўгавечнасць такога чалавека, асабліва дзіцяці. Але і спанне на правым баку, само па сабе здаровае, нязручна тым, што тут можна прыціскаць анёла-ахоўніка, які звычайна стаіць ля чалавека з правага боку. Вельмі небяспечна спаць з адкрытым ротам, праз які ўнутр спячага могуць увайсці бесы, наводзіць дурныя сны, мучыць яго.

Калі ўсе людзі заснуць, начны анёл абыходзіць і лічыць спячых. Спыняючыся перад распанутымі, ён гаворыць: «Ета — чалавек!», а праходзячы паўз нераспанутых гаворыць: «Ета — калода!», пры гэтых словах нераспануты звычайна ўздрыгвае.

Ник., с. 82.

Вар.: *Серж.*, с. 132—133.

Калі сасніцца блгі сон, то, каб ён не спраўдзіўся, трэба стукнуць у сценку і сказаць: «Куды ноч — туды й сон» (Крупскі р-н).

Зап. У. А. Васілевіч.

Любы блгі, злавесны сон можна «перавараціць на добры». Для гэтага трэба адразу ж, прачнуўшыся, перавараціць на сабе бялізну, пасцель, падушку, накрыўку і, праляжаўшы некаторы час (колькі патрабуецца для паўтору сна ў думках), пакінуць усё ў такім перавярнутым выглядзе да наступнага начнага сна.

Никифоровский. Материалы, с. 134.

«Калі кепскі сон прысніцца (каб не спраўдзіўся), то да трэцяга дня не трэба паказваць таго сну нікому».

Калі нябожчык часта сніцца, то каб больш у сне не прыходзіў, трэба даць жабраку крыху солі.

Fed., s. 284.

Калі заснуць на пасцелі, куды выпадкова пакладзены абрус, то можна ўбачыць у сне мерцвяка, які будзе мучыць усю ноч.

Ник., с. 81.

Сон ноччу расказваць нельга.
Сон разгадаць грэх.
На ростанях свайму сну не вер.

Добровольский, III, с. 133.

Каб успомніць сон, трэба ўкусиць рог падушкі адразу ж, як прачнешся.

Никифоровский. Материалы, с. 133.

«Кажуць, што як чалавеку сніцца, што дзе далёка быў або што рабіў, то гэта такі праўда, што быў і рабіў, бо як чалавек засне, то з яго душа вылезе, то ходзіць усюды і ўсё робіць, а после як назад у цела вернецца, то і чалавек прачхнецца».

Fed., s. 211.

«Як сніцца, што з гары падаеш або з пасцелі, то душа была ў Бога, але Бог паглянуў, што многа грахоў, і назад скінуў».

«Як чалавек, сплючы, страпянецца, то то Бог душу з неба скінуў, адважыўшы яе грахі».

Fed., s. 212.

Калі соннага ўзяць за пятку ці за вялікі палец нагі, ён будзе адказваць на ўсе прапануемыя яму пытанні. Гэтым спосабам можна даведацца ад яго пра ўсе яго патаемныя задумы.

Романов, 8, с. 314.

Зацяжарыўшая маладзічка ўсё часцей і часцей бачыць у сне дробных млекакормячых — трусой, вавёрак, пацукоў, мышэй і інш. Разам з тым яна бачыць у сне пчол, ракаў і статкавую рыбку. Але і пры гэтых снах яе цяжарнасць не настолькі дакладная, як тады, калі яна сніць дзіцянят дробных млекакормячых і птушанят, асабліва голых.

Ник., с. 2.

Радзіцельніца, родная матушка,
Устань, уздуі агонішык,

Асвяці мяне, маладзёшаньку, на пасцелюшкі,
Распрасі мяне, судараня матушка,
Ці спалась, ці драмалась цёмна ночушка мне?
А ні спалась, ні драмалась,
А большы у васні грызілась.
Первы сон саснула — круты горы,
Утары саснула — быстры рэкі,
Трэці саснула — цямны лясы.
Разгадай, мая сударыня матушка,
К чаму мае сны?
— Жадобнае маё мілае чадушка:
Цямны лясы — чужы людзі,
Круты горы — вялікае табе будзіць гора,
А быстры рэкі — гарачыя твае слёзускі.
Романов, 8, с. 440—441.

ПРЫРОДА

Агонь бачыць — сварка будзе. Таксама на добрае на двор'е. Малы агонь — незадавальненне. Гл. вуголле, зарыва.

Романов. Опыт, с. 57.

Агонь — п'янка чакае; таксама — добра. Тушыць агонь — кепска, на беднасць; а калі агонь ярка гарыць — хораша; тое ж: дзень прыбывае (вясной); тое ж: грошы, прыбытак.

Ляцкый. Материалы, с. 140.

Як сніцца, што агонь гасіш, то вяселле раскідаецца.

Fed., s. 214.

Агонь — непрыятнасць.

Moszynski, s. 151.

Агонь гарыць — добра, тухне — будзе якоесь няшчасце.

Серж., с. 39.

Бачыш агонь ува сне — будзе мароз зімою, а пагода ўлетку.

Pietkiewicz, s. 83.

Вар.: *Васілеўскі, с. 9.*

Агнявы слуп бачыць і яму дзівіцца — надзвычайная навіна.

Васілеўскі, с. 28.

Балота ўбачыш — плакаць будзеш.

Романов. Опыт, с. 56.

Балота — бяда злучыцца з табой, жабраваць пойдзеш. Балота, якое ўтварылася ад засухі на месцы сажалкі, — голад будзе. Крэўны памрэ.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 139.

Калі ўва сне ходзіш па грузкаму балоту — ждзыхваробы.

Pietkiewicz, s. 82.

Вар.: Moszyński, s. 150.

Балота — непрыемнасць, плёткі, абмова.

Васілеўскі, с. 11.

Бераг круты ўбачыш — непрыемнасць і небяспека, а пакаты — весялосць.

Романов. Опыт, с. 56.

Бура — бяда, беднасць.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 139.

Буру бачыць — напасць нейкая табе будзе.

Романов. Опыт, с. 56.

Бурбалкі («бурбулькі») над вадой — навіны, малыя перашкоды.

Васілеўскі, с. 11.

Ваду чыстую, шчырэц-пясок — дак харашо, к дабру. І наадварот: бяда будзе, нядобра. Ваду мутную — дак лаўчэй, ета дабро. І наадв.: нядобра, смутак будзе, дасада. Піць ваду — быць у людзёх. Пераходзіць ваду — рэчы гаворуць пра цябе. Таксама: шчэ калі мелкі брод, дак не саўсім дрэнна, а большы — дужа дрэнна. Гл. крыніца, возера, рака і яшчэ: плаваць, купацца.

Романов. Опыт, с. 56.

Ваду чыстую — добра, смех; брудную — нядобра, смутак, чарніць цябе будуць. Бачыць чыстую ваду ў місцы, значыць — муж жонку паб'е; брудную — муж жонку прагоніць. Пераходзіць ваду — калі пярэйдзеш добра, а не — надта кепска, не будзеш хлеба мець. У ваду ўваліцца, у гразь, у балота — бяда будзе бяспрыменна.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 140.

Бачыць чыстую і спакойную ваду — радавацца з выпадку ўдачы, новага знаёмства, сямейнага дабрабыту,

напр., вяселля, атрымліваць грошы. Умывацца такой вадой, купацца, пераходзіць у брод, тануць і захлынацца — атрымліваць усё гэта дабро асабіста. Наадварот, мутная, бурлівая вада абяцае журбу з выпадку чужога дабрабыту і ўдач. Тануць у такой вадзе, пераходзіць яе па небяспечных кладках ці захлынацца ў ёй — прымаць непасрэдны ўдзел у няшчасцях блізкіх яму, пакутаваць ад іх няўдач.

Никифоровский. Материалы, с. 134.

Як вада, як вална вялікая б'е, то кажуць, бяда будзе: як чыстая, то яшчэ добра, але як каламутная, то надта кепска.

Fed., s. 212.

Вар.: *Шейн, III, с. 340.*

Хваля — сварка будзе.

Moszyński, s. 150.

Вада — няшчасце, пахаванне.

Tyszkiewicz, s. 409.

Калі ходзіш па вадзе да не тонеш — будзеш здароў.

Pietkiewicz, s. 84.

Чыстую вадку — сямейная радасць. Мутную вадку — сямейная непрыемнасць. (Або адпаведна: радасць і сум.)

Шейн, III, с. 339.

Вар.: *Pietkiewicz, s. 84.*

Вада — слёзы. Чыстая вада — шчасце; нячыстая — бяда.

Moszyński, s. 153.

Вар.: *Серж, с. 39; Васілеўскі, с. 35.*

Вапну разводзіць — пабагацееш з вялікім трудом.

Васілеўскі, с. 12.

Віхор бачыць — чэрці да цябе ў сваты прыйдуць (кажуць іранічна дзяўчатам), таксама: сварка, бітва (бойка).

Ляцкі. Материалы, с. 139.

Віхор — клопат, неспакой.

Васілеўскі, с. 12.

Гл. *Завіруха.*

Воблакі чырвоныя на небе — радасць у каханні. Гл. Хмара.

Васілеўскі, с. 35.

Возера светлае — нялоўка. І наадв.: гразнае зяро (возера) — ня вот-та, нядобра. Гл. вада.

Романов. Опыт, с. 57.

Вуголле гарачае — сварка будзе. Гл. агонь, пажар.

Романов. Опыт, с. 58.

Вуголле гарачае — грошы; патухлае — праца прападзе, грошы не заплацяць; тое ж: галава з пахмелля будзе балець (параўн. агонь).

Ляцкій. Материалы, с. 140.

Вянок з кветак чырвоных — каханне, сінх і белых — спакойнае жыццё; вянок з кветак цёмнае афарбоўкі — прыкрасці і няўдачы.

Васілеўскі, с. 13.

Вясёлку бачыць — каромысел, знаймён божы. Таксама: кажуць, нягода будзе.

Романов. Опыт, с. 57.

Вясялуху бачыць — ліхая пагода.

Серж, с. 39.

Гору бачыць — цяжкасць вялікая, гора. Падаць з гары — вялікае гора. Таксама: страта. А калі не ўпадзеш, то нічога, добра. На гору ісці — вялікае гора, а ўзыйсці — гонар. Хадзіць па гарах — вялікую патрэбу пабачыш.

Романов. Опыт, с. 56.

Гара — клопаты; калі ідзеш угару — хораша, а калі ў яму — няхораша.

Ляцкій. Материалы, с. 140.

Вар.: Васілеўскі, с. 20.

Сніцца гара (калі стаіш на гарэ) — будзе вялікая чэсць.

Pietkiewicz, s. 82.

Стаяць на высокай гарэ, то слава, панаванне.

Fed., s. 213.

Гара — гора на чалавека будзе.

Гара — гора на чалавека будзе.

Moszyński, s. 150.

Гару бачыць — перашкода.

Васілеўскі, с. 14.

Гліну бачыць — цяжкая работа будзе.

Романов. Опыт, с. 56.

Прыснілась гліна — нехта з радных памрэ або і сам памрэш.

Pietkiewicz, а. 82.

Гліну мясіць — дужа добра, есці яе — бедната.

Васілеўскі, с. 14.

Град — неспадзяваная прыкрасць ці слёзы.

Васілеўскі, с. 14.

Гразь бачыць — ета ўжо непрыятнасць якая. Таксама: гора. Валяцца ў гразі — панос (знеслаўленне). Хадзіць па гразі — абгаворуць людзі.

Романов. Опыт, с. 56.

Гразь — беднасць, слёзы, сварка; тое ж: плёткі. Кідаць гразёю — сварыцца.

Ляцкій Материалы, с. 140.

Вар.: *Серж, с. 39.*

Гразь — нехта абгаворыць, языкі будуць.

Fed., s. 212.

Гром чуць — якіясь новыя чуткі.

Серж, с. 39.

Дарогу бачыць — памрэ нехта; таксама: у салдаты возьмуць.

Ляцкій Материалы, с. 140.

Дарогу бачыць — прыдзеца кудысь ехаць у вялікую дарогу.

Серж, с. 40.

Дарогу бачыць — госці або падарожжа.

Васілеўскі, с. 15.

Дзень ясны — добра, пахмурны — смутак.

Васілеўскі, с. 16.

Дождж бачыць — да слёз. Таксама: напасць будзе.
Таксама: убачышся, з кім даўно не бачыўся.

Романов. Опыт, с. 56.

Вар.: *Васілеўскі, с. 16.*

Дождж — прыбытак у гаспадарстве.

Серж, с. 40.

Дым бачыць — навіну пачуеш.

Романов. Опыт, с. 56.

Дым — скаціна падохне.

Ляцкій. Материалы, с. 140.

Дым або пажар сніцца — вяселле будзе.

Fed., s. 213.

Як сніцца дымна — то будзе дзіўна.

Moszynski, s. 150.

Дым уверх — удача, уніз — няўдача.

Васілеўскі, с. 16.

Жорны бачыць — заканчэнне цяжкой работы (гл. Камяні).

Романов. Опыт, с. 56.

Жорны — саматоха, бітва; таксама: чакае работа, заробак.

Ляцкій. Материалы, с. 140.

Завіруху бачыць — сварка будзе, браніцца будзеш.

Романов. Опыт, с. 56.

Завіруха — сварка, завіхланне мяжду народа.

Ляцкій. Материалы, с. 140.

Завіруху (віхор, мяцеліцу, выццё ветру) пачуць — непрыемныя навіны.

Васілеўскі, с. 19.

Зарыва бачыць — на пагоду (гл. агонь).

Романов. Опыт, с. 56.

Зару бачыць — к пагодзі. Таксама: добрыя весткі.

Романов. Опыт, с. 56.

Зара, зарніца — грошы.

Ляцкій. Материалы, с. 140.

Зоры бачыць — добра.

Серж, с. 40.

Золата — да багацця. Таксама: добрыя справы будуць, заработкі.

Романов. Опыт, с. 56.

Зямлю ўзараную бачыць — да багацця, а зарослую — да беднасці.

Романов. Опыт, с. 56.

Зямля ўзараная — да нябожчыка; зарослая — да гасцей. Наогул зямлю бачыць не надта добра.

Ляцкіи. Материалы, с. 140.

Камяні бачыць — цяжкая работа будзе (гл. Жорны).

Романов. Опыт, с. 57.

Крыніца, калодзезь — калі поўныя — да багацця, а сухія — да беднасці. Гл. вада.

Романов. Опыт, с. 57.

Крыніца чыстая — прыбытак, мутная — сумота (гл. вада).

Калодзезь поўны — багацце, грошы; **высахлы** — голад (гл. балота).

Ляцкій. Материалы, с. 140.

Курган, узвышэнне — магіла; тое ж: піраванне.

Ляцкій. Материалы, с. 141.

Лёд бачыць і перайсці — ета благापалушна, а абломіца — дрэнна. Таксама: здароўе; няўдача.

Романов. Опыт, с. 57.

Лёд — добра. І наадварот: дрэнна, няўдача. **Лёд тае** — памрэш скоро.

Ляцкій. Материалы, с. 140.

Лёд як сніцца, як па лёду ходзіш — смерць у сяле.

Moszyński, s. 151.

Лёдам ісці — хтось хоча здрадзіць.

Серж, с. 40.

Абмёрзлую пролубку абчышчаць — пачуеш карысную для цябе праўду.

Васілеўскі, с. 9.

Лісцё пажоўклае, старое — смутак; лісцё зялёнае, маладое — здароўе, радасць.

Васілеўскі, с. 22.

Маланку сніць — варагі зубы скаляць.

Серж, с. 40.

Мароз бачыць — летам — на гром, зімой — на цяпло, дождж будзе.

Романов. Опыт, с. 57.

Мароз трашчыць — прыкрая навіна.

Васілеўскі, с. 23.

Месяц ясны — дык прыйдзе, хто ў адлучцы, здаровы. Таксама: нічога, добра. А цымяны бачыць, дык прыйдзе, хто ў адлучцы, ды нездаровы. Заход месяца бачыць — смерць табе будзе.

Романов. Опыт, с. 57.

Месяц: калі ўсходзіць — добра, перамена жыцця на лепшае (гл. сонца), а калі ў заход ідзець — смерць цябе чакае; таксама: балесць. Гэта заўсёды.

Ляцкі. Матэрыялы, с. 140.

Як дзеўцы месяц сніцца, то сваты прыедуць.

Fed., в. 213.

Месяц — муж прыедзець.

Moszyński, в. 151.

Месяц бачыць дзеля жанчыны — значыць, мець сына; дзеля другіх — якоесь шчасце.

Серж, с. 40.

Месяц у поўні — удача ў задуманым; чвэрць месяца (квадра 1—4) не зусім добрае значэнне.

Васілеўскі, с. 23.

Спатканне на небе маладзіка з веташком — на хваробу і смерць.

Wereńko, s. 104.

Мяцеліца — нядоўгі клопат.

Васілеўскі, с. 24.

Навальніцу, гром — сварка будзе. Таксама: напасць нейкая будзе (гл. хмара).

Калі ў дом ударыць — вялікае няшчасце ў тым доме. Бясшкодная навальніца — весялосць.

Романов. Опыт, с. 56.

Навальніца, гром, маланка — бітва, неўраджай; таксама: бабы палаюцца.

Ляцкій Матэрыялы, с. 140.

Неба чырвонае бачыць — вайна будзе.

Романов. Опыт, с. 57.

Неба: цёмнае — мара (мор) найдзе.

Ляцкій Матэрыялы, с. 140.

Паводку бачыць — хутка агалець.

Серж, с. 41.

Пажар — зімой на мароз, летам на спякоту. Таксама: страта. Таксама: сварка будзе. Таксама: будзе ў цябе злодзей у двары. Гл. агонь, вуголлі.

Романов. Опыт, с. 57.

Пажар — справа загарыцца, нічым не скончыцца; тушыць — нядобра, у бяду пападзеш.

Ляцкій Матэрыялы, с. 140.

Пажар бачыць у сне,— знача, пагода.

Шейн, III, с. 341.

Пажар бачыць — галава будзе балець.

Серж, с. 41.

Пажар — шчасце, багацце.

Богданович, с. 49.

Калі пажар сам тушыш, то цябе абкрадуць, а калі другія — добра.

Pietkiewicz, s. 83.

Пажар прадказвае атрыманне грошай.

Шейн, III, с. 340.

Пажар прысніцца, то калатня ў хаце.

Fed., s. 214.

Пажар — бойка, смерць.

Moszyński, s. 152.

Любы пажар — летняю парой — на працяглую хваробу, а зімоваю — на мароз. Калі спячы прымаў удзел у тушэнні пажару, то яго чакае цяжкая работа на спякоце ці марозе, і да таго ж — работа нечаканая.

Никифоровский Материалы, с. 137.

Пярун пачуць — надзвычайная навіна.

Васілеўскі, с. 26.

Пясок бачыць: чысты — на дабро, брудны — кепска, нядобры чалавек падвядзе. Перасыпаць пясок — плёткі сцеражыся.

Пясчаны бераг — у вострог пасадзюць.

Ляцкі Материалы, с. 140.

Сніцца пясок — будзеш на похаранах.

Pietkiewicz, s. 83.

Вар.: *Fed.*, s. 214.

Раку, калі вялікую — слёзы вялікія табе будуць. Таксама: радасць. Таксама: быць у гасцях. Таксама: важная размова. А калі малую раку ўбачыш — малыя і слёзы. Гл. вада.

Романов. Опыт, с. 57.

Раку бачыць — чыстую — слёзы; тое ж: добра, на багацце; мутную і да таго ж шырокую — плёткі, а то й бітва.

Ляцкі Материалы, с. 140.

Рака з вадою чыстаю — добра; з мутнаю, бузянiстаю — дрэнна.

Васілеўскі, с. 26.

Роў — магіла, няшчасце, балесць; тое ж: цяжкія роды. Пераходзіць роў — выздараўленне, тое ж: добры чалавек знойдзецца (гл. яма).

Ляцкі Материалы, с. 140.

Ручаёк глыбокі, празрысты — шчасце; неглыбокі — ні дрэнна, ні добра. Ручаёк цякучы бачыць — часткова споўняцца твае задумы.

Васілеўскі, с. 27, 33.

Сажу бачыць — добра, грошы будуць, сваты; тое ж: чорт да цябе прыйдзе.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 141.

Свет — радасць, добрая навіна, госць будзе (гл. сонца).

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 141.

Снег бачыць — смех будзе.

Романов. Опыт, с. 57.

Снег — труды. Хадзіць па снезе — піраваць.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 141.

Снег як сніцца, як па снягу ходзіш — смерць у сяле.

Moszyński, s. 152.

Снег сніць — па лету вельмі гарача, а зімою — адлега.

Серж, с. 41.

Соль бачыць і есці — засмучэнне. Таксама: далёкая дарога.

Романов. Опыт, с. 58.

Сонца бачыць — добра; узыход сонца — дужа добра: пасвячае цябе Гасподзь.

Романов. Опыт, с. 57.

Сонца — муж будзе любіць, жыта ўродзіць; сонца ўзыходзіць — добрае жыццё табе будзе (гл. месяц); заходзіць — дзеці шанаваць будуць. Сонца і вадуг бачыць — лепш заўсягдо, шчасце; тое ж: хлопцу — нявеста, дзяўчыне — жаніх.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 141.

Як таска чалавеку і сонца сніцца, то тая таска зыйдзе.

Moszyński, s. 152.

Сонца сніць на захадзе — кепска, на ўсходзе — вельмі добра.

Серж, с. 41.

Туман паказвае, што ў таго чалавека цёмная жытка.
Серж., с. 41.

Хмару навальнічную — напасць табе будзе. Гл. навальніца.

Романов. Опыт, с. 58.

Хмару цёмную сніць — будзе няшчасце ці што другое страшнае.

Серж., с. 42.

Хмуру цёмную бачыць — неспакой, клопат, хмуры светлыя — напрасная трывога.

Васілеўскі., с. 32.

Яму бачыць і ўпасці ў яе — бяда здарыцца. (Параўн. магіла).

Романов. Опыт, с. 58.

Яма — людзі яму капаюць, гаворка нягодная. Магілу выкапаную бачыць — добра; тое ж: трэба быць асцярожным: уваліцца — бяда будзе, а пройдзеш — дзела нічым кончыцца (гл. роў, гара).

Ляцкій. Матэрыялы, с. 141.

Пабачыш ува сне яму, то або памрэш, або прыйдзе на цябе вялікае няшчасце.

Pietkiewicz., в. 82.

Вар.: *Fed.*, в. 213.

Яма, у яе ўваліцца — паважная няўдача.

Васілеўскі., с. 37.

Ямку на дрэва падрыхтаваць — радасць, удача.

Васілеўскі., с. 37.

ЧАЛАВЕК

Акушэрку спаткаць ува сне — асцярога перад клопатам для мужчыны, кабетам — хваравітасць.

Васілеўскі, с. 9—10.

Арапа бачыць — будзеш бачыцца, з кім даўно не бачыўся.

Романов. Опыт, с. 58.

Атругу браць у рукі — небяспека, выпіць яе — цяжкое жыццё.

Васілеўскі, с. 10.

Баб бачыць — ета сплёткі. Бабу раскудланую бачыць — непрыемнасць.

Гл. маладзіца.

Романов. Опыт, с. 58.

Бабы — плёткі, бабы б'юцца — бойка, п'янства; бабу раскудланую бачыць — каровы малако перастануць даваць. Наогул: нягодна.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 141.

Бабку-пупарэзніцу бачыць — хварэць будзеш, бабку пазавеш.

Романов. Опыт, с. 58.

Багатым быць — паправіцца жыццё.

Васілеўскі, с. 10.

Банкетаванне — няшчасце, пахаванне. Гл. Бяседа.

Tyszkiewicz, s. 409.

Банькі стаўляць — ты сам ці блізкі з хваробы па-
правіцца.

Васілеўскі, с. 11.

Бараду мець густую ўва сне — багацтва, грошы,
знаходка. Бараду часаць — прыбытак, дастатак.

Васілеўскі, с. 10, 34.

Бораду доўгую бачыць — будзе вялікая пашана.

Серж, с. 39.

Барышы піць — закончыш інтарэс.

Васілеўскі, с. 11.

Бацькоў памёршых бачыць — смерць табе будзе, па
цябе прыходзілі.

Романов. Опыт, с. 61.

Бледнаму быць — на здароўе. Таксама: журба.

Романов. Опыт, с. 59.

Бледнаму быць — да нябожчыка належыць; гора,
смутак.

Ляцкія Матэрыялы, с. 141.

Боль чуць у нагах — хвароба.

Серж, с. 39.

Босым бачыць сябе — абакрадуць.

Романов. Опыт, с. 59.

Босага бачыць — да крадзяжу. Ці ў цябе ўкрадуць,
ці за злодзея прымуць.

Ляцкія Матэрыялы, с. 141.

Босым хадзіць ува сне — недастатак, чыстае сумленне.

Васілеўскі, с. 11.

Бяседу, застолле бачыць — будзе дасада; а калі і
добрае бывае.

Романов. Опыт, с. 58.

Бяседа, застолле — калі ўвосень — добра; тое ж: на
смерць скланяецца, баюць; баб многа — плёткі і слёзы.

Ляцкія Матэрыялы, с. 141.

Вайну бачыць — і будзе вайна ці драча. Таксама: вялікая мяцеліца.

Романов. Опыт, с. 59.

Вайна — непрыемнасць, бітва. Тое ж: мор.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 142.

Войска бачыць — кашаль будзець. Таксама: пажар будзець.

Романов. Опыт, с. 59.

Вар.: *Васілеўскі, с. 10, 13.*

Ваенных бачыць — бойка між суседзямі.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 142.

Валасы стрыгчы — на хваробу; у салдаты пойдзеш. Расчэсваць валасы — хораша, да шлюбу. Заплятаць касу — плёткі і васэлле. Валасы на руках бачыць — багацце.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 142.

Валасы часаць — чакай гасця.

Васілеўскі, с. 12, 34.

Косы астрыгці — будзе якісь вялікі сорам.

Серж., с. 40.

Балачобнікаў прыняць — пацешыцца, чуць іх спевы — пачуеш навіны.

Васілеўскі, с. 12.

Ваўкалака бачыць — асцерагайся злога чалавека.

Васілеўскі, с. 12.

Ведзьму сніць — будзе якаясь загуба.

Серж., с. 39.

Як сніцца, што вус адпаў, то нехта хлеб адбярэ.

Fed., s. 215.

Высыпка — добра: грошы, багацтва.

Moszyński, s. 153.

Вяселле бачыць — у тым доме хаўтуры будуць. Таксама: ніколі нічога харошага не прадвяшчае. Самому вянцацца — нічога не бывае. Таксама: душа красуецца. Таксама: хворым быць. Жанатаму ці замужняй вянцацца —

Таксама: хворым быць. Жанатаму ці замужняй вянчацца — безнадзейная хвароба і смерць.

Романов. Опыт, с. 61.

Вяселле — кажучь, чэрці жэнюцца; самому вянчацца — жонка ці муж памрэ; тое ж: жонка з мужыком павадзюцца (пасварацца).

Ляцкий. Материалы, с. 142.

Калі бачыш, як замуж ідзеш — к хваробе (Шумілінскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 89, спр. 240, см. 1, № 58. Зап. У. А. Васілевіч.

Галаву павязваць стужкамі — хвароба; хусткаю — клопаты. Галаву голую бачыць — сорам. Расчэсваць галаву — дзеўцы харашэ; замуж харашэ выйдзе; а жанатай ня вот-та: мужык будзе біць. Таксама: гора. Таксама: дарога. Таксама: параданная жыць. Заплятаць косу — плёткі; перамена жыцця.

Романов. Опыт, с. 59.

Галаву ўбіраць стужкамі — хораша; дзяўчына — да вянца; кветкамі — на васэлі скакаць будзеш.

Ляцкий. Материалы, с. 142.

Галаву абвязваць хусткаю — для мужчыны лішні клопат, для кабетаў — пара ўжо брацца за выкананне задуманае працы.

Васілеўскі, с. 13.

Галава баліць ува сне — клопат (але гэтыя сны бываюць і пры нястраўнасці).

Васілеўскі, с. 14.

Завярцелася (закруцілася) ў галаве — спаткае цябе вялікая радасць або паважны смутак, гледзячы якім днём сон сніў (дрэнна, калі сон гэты бачыш аўторкам і суботаю).

Васілеўскі, с. 19.

Гарбатым ува сне быць — прыбытак; яго стыдзіцца — не зусім добрай дарогай гэты прыбытак атрымаеш.

Васілеўскі, с. 14.

Гасцей бачыць у сябе — мярцвяк будзе ў двары. Таксама зладзеі абкрадуць.

Романов. Опыт, с. 59.

Госці — сварка.

Moszyński, в. 150.

Гасцей прымаць — выдаткі.

Васілеўскі, с. 14.

Голага ці голую бачыць — стыд якісь будзе. А сябе голага бачыць — ні к худому, ні к добраму. Таксама: стыд.

Романов. Опыт, с. 59.

Голы ці голая — сорам, няшчасце; абакрадуць.

Ляцкiй. Матэрыялы, с. 142.

Голую жанчыну бачыць — убытак.

Голым быць — будзе чагось сорам; дзеўка калі бачыць сябе голаю, то хутка пойдзе замуж.

Серж., с. 39.

Цела сваё голым бачыць — стыд; чужое — пачуеш нешта стыдлівае пра суседа (у рэдкіх выпадках гэтка сон асперагае перад зладзеямі і пажарам).

Васілеўскі, с. 32.

Калі замужня жанчына сасніць сябе без спадніцы — гэта азначае, што хутка памрэ яе муж.

Шлюбскі, II, с. 221.

Дамавіна — вялікая прыкрасць, калі не хаўтуры.

Васілеўскі, с. 15.

Дасужым быць — паправяцца інтарэсы.

Васілеўскі, с. 15.

Дзед стары — дасада, таска на сэрцы.

Moszyński, в. 150.

Дзікі чалавек — небяспека.

Васілеўскі, с. 15.

Дзетак маленькіх голенькіх калі сніць жанчына, то яна пэўна панесла ці хутка зачараваецца.

Серж., с. 138.

Дзіця малое бачыць — ета, кажуць, хвароба к табе падскакуе. Таксама: клопаты. Карміць дзіця — страта.

Дзіця калыхаць — няньчыць хваробу будзеш (хвароба наогул уяўляецца ў выглядзе дзіцяці). Гл. дзяўчынка, хлопчык.

Романов. Опыт, с. 59.

Вар.: *Fed., s. 213.*

Дзіця — хвароба, дзіця, клопаты. Няньчыся з хваробай, як з малым дзіцем.

Ляцкий. Материалы, с. 142.

Дзіця — плёткі.

Moszynski, s. 150.

Дзіця — няшчасце, пахаванне.

Tyszkiewicz, s. 409.

Дзяцей лупцаваць — прыкрасць.

Vasileŭski, с. 15.

Дзіця вясёлае бачыць — радасная навіна, плачлівае — смутная.

Vasileŭski, с. 27.

Дзіця бачыць — пасварыцца з другам.

Серж., с. 40.

Дзіця плача — то гэта добры знак, значыць, дзіця паправіцца; калі ж яно весела падкідвае ігрушы, яблыкі і г. д. і пры гэтым звонка смяецца, то такі сон абавязкова вядзе да пагібелі дзіцяці.

Ляцкий. Болезнь, с. 26.

Дзяўчынку небальшэнькую — мітусня будзе ў доме. А дзявок бачыць — дзіва нейкае будзецъ. Таксама: размовы пра цябе. Таксама: прыбытак. Гл. дзіця.

Романов. Опыт, с. 59.

Дзіўка і хлопэц — дзіва і клопат.

Moszynski, s. 150.

Дзяўчыну прыгожую бачыць — клопат з пераменай на радасць.

Vasileŭski, с. 16.

Калі хлопэц сасніць дзяўчыну ў белай сукенцы, значыць, тая стане яго жонкаю. Бывае, гуляе з адной,

а сасніць другую, то з другою і возьме шлюб (Капыльскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 88, спр. 239-а, сш. 1, л. 6. Зап. У. А. Васілевіч.

Доктара бачыць — на хваробу.

Романов. Опыт, с. 59.

Лекара бачыць, знахара — на хваробу.

Ляцкій. Материалы, с. 142.

Дуду мець — клопат; іграць на дудзе — адзначэнне паміж сваіх знаёмых.

Васілеўскі, с. 16.

Дурным быць — зробіш вялікую хібу (абмылку).

Васілеўскі, с. 16.

Жаласлівы голас, або плач пачуць — па табе нехта нудзіцца.

Васілеўскі, с. 18.

Жаніхом быць — шчасце.

Васілеўскі, с. 17.

Жуліка — ашукае цябе нехта.

Васілеўскі, с. 18.

Жылот вялікі бачыць — на прыбытак.

Романов. Опыт, с. 59.

Жылот гладзіць хвораму — здароўе, здароваму — нястраўнасць.

Васілеўскі, с. 18.

Жыда бачыць — добра, к чаму-нібудзь да Бог прыводзя добраму. Таксама: янгал быў кала цябе. Таксама: падман; плутаваць давядзецца.

Романов. Опыт, с. 59.¹

Вар.: Moszyński, s. 153.

Жыда — кепска; **жыдоўку** — добра: кажуць, што найсвятшая Матка прыснілася. Купляць што-небудзь у жыда — падман, страта. Сцеражы коні.

Ляцкій. Материалы, с. 142.

Вар.: Moszyński, s. 153.

Жыд калі прысніцца, то пан Езус. Як сніцца жыдоўка, то Матка найсвенша.

Fed., s. 216.

Жыда сніць — ліхая пагода або хто ашукае.

Серж., с. 40.

Жыда старога — прадасі нешта, жыдоўку — купіш абноўкі.

Васілеўскі, с. 18.

Жыхара вёскі бачыць — спакойнае жыццё, жыхара горада (места) — клапатлівы інтарэс.

Васілеўскі, с. 18.

Як сніцца, што замурзаўся, то нехта абгаворыць.

Fed., s. 216.

Знаходка — добра.

Васілеўскі, с. 25.

Выдраць зуб ці пазбавіцца якога-небудзь члена свайго цела — значыць смерць блізкага чалавека.

Калі пры гэтым цячэ кроў — значыць, памрэ крэйны сваяк.

Богданович, с. 49.

Вар.: *Серж.*, с. 40; *Шейн*, III, с. 339.

Зуб — калі вываліцца сам, то смерць. Таксама: дзіця, калі е — памрэ. А калі часта ета бачыш ува сне, дак дзеці твае нядаўгавешны. Калі выпадзе бяскроўны зуб, дак зроднік умрэ, да з мужняга боку; а калі кроўны — да ці дзіця ўмрэ, ці бліжаюшчы зроднік. Таксама: радня выпадзе: ці ў салдаты возьмуць, ці ўмрэ. Таксама: хварэць самому.

Романов. Опыт, с. 59—60.

Зуб калі вываліцца сам — нехта з радні памрэ; калі вырвеш яго — ці сам памрэш, ці хвароба будзе. Тое ж: мышы хлеб паядуць.

Ляцкій. Матеріалы, с. 142.

Вымаць зубы з уласнага рота — атрымліваць вестку пра чыю-небудзь смерць. Карэнныя зубы — вестка пра смерць пажылой ці значнай асобы; пярэднія — тая ж вестка пра маладога чалавека і другаступенную асобу.

Калі тыя ці іншыя зубы, вынутыя на далонь, былі разгледжаны і потым зноў пакладзены ў рот, трэба абавязкова чакаць смерці, хоць і блізкіх людзей. але не крэўнага сваяцтва, як: жонкі, яе бацькоў і сяцёр, свёкра і сваякрухі, заловак і іншых сваякоў. Але калі вынутыя зубы былі ў крыві, то карэнныя паказваюць на смерць бацькоў, разцы — дзяцей, клыкі — братоў і сяцёр.

Никифоровский. Материалы, с. 136.

Як упадзе зуб наперадзе і кроў ідзе,— то нехта моцна крэўны ўмрэ: ці брат, ці дзіця. А як у кутку, і кроў не ідзе,— то нехта ў радні ўмрэ.

Moszynski, s. 153.

Беспрычыннае выпадзенне аднаго ці некалькіх зубоў — нечаканая смерць; той, хто ў сне вымаў сам свае зубы — ён становіцца віноўнікам смерці, напр. муж пры смерці жонкі ў родах, бацькоў і дзяцей у выніку недастатковага нагляду за імі, патрэбы, пакуты, зараза і інш. Вымаць раздробнення, пакрышання зубы з крывёю і без яе не заўсёды паказвае на чалавечую смерць: часам гэта знак на смерць адной з хатніх жывёлін.

Никифоровский. Материалы, с. 136.

Як сніцца, што зуба выб'еш або ён сам выпаў, да шчэ з кроўю, то хтось памрэ з радных, а як без кроўі, то пойдзе на той свет чужы да добры чалавек.

Pietkiewicz, s. 84.

Вар.: *Fed., s. 216.*

Калі прысніцца жанчына або дзяўчына ў белым — на трасцу захварэеш.

Fed., s. 214.

Бачыць у сне маладых жанчын і асабліва дзяўчын — атрымаць якое-небудзь здзіўленне і прытым раптоўнае. Перамяшацца з іх натоўпам, прыняць удзел у гульнях, песнях і занятках дзяўчат — дзіва будзе, так сказаць, знешняе, збоку; у той час калі простае назіранне за імі паказвае на дзіва хатняе. Бачыць голых дзяўчат і як яны смяюцца, значна горш, чым калі яны адзетыя і плачуць. Дзяўчаты-малалеткі і падлеткі прыносяць здзіўленне, так сказаць, скопам; між тым як адна дарослая дзяўчына ў сне прадказвае дзіва.

Никифоровский. Материалы, с. 139.

Кал — добра: грошы, багацтва.

Moszynski, s. 151.

Калі сніцца, што ўлез у кал, то пападзеш у паганую справу.

Pietkiewicz, s. 83.

Калекам зрабіцца — паважная страта і небяспека.

Vasileŭski, s. 20.

Кандалы мець — вялікая прыкрасць, скінуць іх — пацешышся. **Наручнікі-кандалы бачыць** — пачуеш аб няшчасці, самому іх насіць — вялікі смутак.

Vasileŭski, s. 21, 25.

Каханага (мілага) сніць — хуткае спатканне.

Vasileŭski, s. 21, 24.

Як з чалавека кішкі ўпадуць, умрэ нехта ў роду.

Moszyński, s. 151.

Кроў чалавечую бачыць — сваяк прыедзе.

Романов. Опыт, с. 60.

Кроў — крэўнага спаткаеш; сын народзіцца.

Ляцкий. Материалы, с. 142.

Кроў бачыць на сабе добра, на другом — кепска.

Серж, с. 40.

Кроў — нешта з кроўным нядобра будзе, калі не ба-ліць пры гэтым, то не так блага (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Яркая пунсовая кроў — несумненная страта вельмі дарагіх, асабліва любімых асоб; разбаўленая слінаю кроў — смерць сваякоў другарадных.

Никифоровский. Материалы, с. 136.

Лунаціка перастрашыць — мядзведжую ўслугу зробіш камусь.

Vasileŭski, s. 23.

Лякарства піць — хвораму здароўе, здароваму хваравітасць.

Vasileŭski, s. 23.

Магілу выкапаную бачыць — абавязкова хтось умрэ. Таксама: смерць ці другое вялікае няшчасце (параўн.— яма). Труну бачыць — на смерць. За тры гады да смерці можна бачыць. Таксама: вяселле. Ладанам кадзіць — мярцвяк будзе. Васковую свечку бачыць — мярцвяк будзе. А іншую якую свечку бачыць — скарб знайсці. Запальваць свечку — шчасце; тушыць — няшчасце.

Романов. Опыт, с. 60.

Маладзіцу харошую бачыш — Божая Маці к табе прыходзіла.

Романов. Опыт, с. 60.

Маладзіца — балесць, а другія кажуць — вяселле.

Ляцкій. Материалы, с. 142.

Маці бачыць — памрэ скоро; маці-нябожчыцу — сам (сама) памрэш; па цябе прыходзіла. Таксама: перамена надвор'я. Тое ж і пра бацьку. Разам бацьку і маці бачыць: жывых — перасцярога няшчасця, нябожчыкаў — смерць.

Ляцкій. Материалы, с. 142.

Машына паравая бяжыць — звесць.

Moszyński, s. 151.

Мерцвяка бачыць — хварэць будзеш. Таксама: граматыз (рэўматызм) будзе. Таксама: на непагадзь; да перамены надвор'я. Нябожчыкаў даўно памершых бачыць бог ведае к чаму: можа, у цэркві булі. Таксама: на смерць. Мёртвае цела — зімой адлега будзе. Гл. магіла, тапелец.

Романов. Опыт, с. 60.

Мярцвяк — да перамены надвор'я, добра; тое ж: дурная навiна. Брата памершага бачыць — бяда, а жывога — прыбытак. Нябожчыка стрэць — добра, удача.

Ляцкіш. Материалы, с. 142.

Калі сняцца мерцвяцы, то будзе снег, дождж або надаўга разнягодзіцца.

Pietkiewicz, s. 28.

Вар.: Серж., с. 40.

Калі ў час хваробы сваякам сняцца мёртвыя, то хворы памрэ.

Романов, 8, с. 309.

Мерцвяцы сняцца — будзе дождж.

Pietkiewicz, s. 83.

Вар.: *Moszynski, s. 151.*

3 мерцвякамі быць — мець непрыяцелей.

Шейн, III, с. 340.

Хворага бачыць памершым — значыць ён будзе здаровы, наадварот, калі хворы будзе вясёлым, то памрэ.

Шейн, III, с. 341.

Мокрым быць — прыкрасць.

Васілеўскі, с. 24.

Насоўку ў крыві — сцеражыся скандалістаў-бітуноў.

Васілеўскі, с. 25.

Нервовым быць — непамыснасць.

Васілеўскі, с. 25.

Ногі страціць — пажар, зладзейства, цяжкая хвароба (калі ногі твае былі моцна чым націснуты пад час сну, сон не мае ніякага значэння).

Васілеўскі, с. 25.

Ногі голыя — прыдзецца вельмі шмат хадзіць.

Серж., с. 41.

Нос вялікі ў сябе бачыць — стыд будзе.

Романов. Опыт, с. 60.

Нос вялікі, ногі — добра, прыбытак.

Ляцкій. Материалы, с. 142.

Нос даўгім зрабіўся — запасіся цярпліваасцю, будзе добра.

Васілеўскі, с. 25.

Нябожчыка жывым спаткаць — перасцярога перад непрыймнасцю (словы, пачутыя ад нябожчыка, многа значаць).

Васілеўскі, с. 18.

Нябожчык сніцца — ён ці просіць малітвы, нагадвае пра сябе, ці прыходзіць і, значыць, хутка возьме да сябе таго, каму сасніўся. Гэта апошняе тым верагодней, чым

ласкавей быў нябожчык, асабліва, калі ён цалаваў і абдымаў таго, хто яго сніў.

Никифоровский. Материалы, с. 138.

Нябожчык прысніцца — смутак неякі.

Fed., s. 214.

«Аднаго разу майиу мужыку прыснілася, што ён біўся з нябожчыкам сваім братам за хлеб, а после і маці прышла, то і ў рок умёр».

Як прысніцца, што хто за знакомах умёр, то той доўга жыць будзе.

Fed., s. 214.

Нябожчык — няўдача.

Moszyński, s. 151.

Нябожчык — трывога, непрыемнасць.

Васілеўскі, с. 25.

Нябожчыка-тату бачыць, калі смяецца — на шчасце; калі ў смутку — на няўдачу, клопаты.

Васілеўскі, с. 29.

Абнімаць нябожчыка — хвароба, прыкрасць.

Васілеўскі, с. 9.

Начальнікаў — абазначае павышэнне і ўзнагароду.

Шейн, III, с. 340.

Ногці на руках вялікія бачыць — гора будзец.

Романов. Опыт, с. 60.

Пастуха бачыць — нягода будзе.

Романов. Опыт, с. 60.

Пастуха бачыць — вясной добра, а ўвосень — не надта.

Ляцкий. Материалы, с. 142.

Палёгка ў дыханні — палёгка ў жыцці.

Васілеўскі, с. 25.

Паліцыю бачыць — у дзела папаздэсся.

Ляцкий. Материалы, с. 142.

Паліцыя — здарэнне, неспакой.

Васілеўскі, с. 25.

Калі сніцца, што хтось памёр, то ён будзе жыць яшчэ доўга.

Pietkiewicz, s. 84.

Памёршыя вельмі часта з'яўляюцца ў сне жывым і папярэджаюць іх пра набліжэнне смерці.

Демидович, с. 137.

Калі бачыш у сне даўно памёршых бацькоў ці каго-небудзь з продкаў, то гэта прадказвае смерць. «Гэта яны прыходзяць, кажучь сяляне, каб азнаёміць (папярэдзіць), што скоро смерць прыдзе, значыцца, каб прыгатаваўся чалавек».

Ляцкій. Болезнь, с. 39.

Калі хто з памёршых сваякоў з'явіцца ў сне перад тым, як пройдзе 40 дзён пасля смерці, то гэты сон тлумачыцца, як душа нябожчыка пакутуе і нагадвае жывым пра малітву за памёршых.

Ляцкій. Болезнь, с. 39.

Пахаванне — будзе вяселле.

Богданович, с. 49.

Вар.: *Шейн, III, с. 340.*

Ува сне на похаранах, то па праўдзі на вяселлі.

Pietkiewicz, s. 83.

Пахаванне бачыць — хаўтуры і будуць.

Романов. Опыт, с. 60.

Хаўтуры — непрыемнасць, хаўтурныя песні чуць або пяць — смутак, страты блізкіх родных або знаёмых.

Васілеўскі, с. 31.

Пісьмо атрымаць — навіна смутная ці вясёлая залежна ад колеру канверта ці зместу.

Васілеўскі, с. 26.

Любы плач і гора ў сне абарочваюцца радасцю наяве. Слёзны плач прыносіць слёзную радасць, калі толькі ён не быў вынікам бойкі. І наадварот: радасць і смех у сне прадказваюць гора і смутак наяве.

Никифоровский. Материалы, с. 136.

Пякотка — хваравітасць.

Васілеўскі, с. 26.

П'янага бачыць каго-небудзь — пачуеш пра яго хваробу ці смерць. **П'яным быць** — хвароба. Таксама: дурны ўчынак.

Романов. Опыт, с. 60.

П'янага бачыць каго-небудзь — хораша, а **п'яным быць** — балесць. **Гарэлку як п'еш** — кала бяды ходзіш, а **як уп'есся** — бяду схапіш.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 142.

П'яным быць — вясёлая навіна.

Васілеўскі, с. 26.

Любое ап'яненне ці толькі піццё гарэлкі, піва і бражка паказвае на надыход лёгкай хваробы, якая кране таго, хто піў ці быў п'яны. Калі захмялелы чалавек падаў ці надта хістаўся, то яго хвароба будзе працяглая. Бойка п'яных, а таксама лаянка іх часта нічога не значыць, паколькі яны «адбіваюць» хваробу ад сябе.

Никифоровскі. Матэрыялы, с. 138—139.

Радасць адчуваць — пацешышся. **Радавацца надмерна** — смутак.

Васілеўскі, с. 26—27.

Раненым сябе бачыць — засмучэнне (гл. хворы).

Романов. Опыт, с. 60.

Раненым сябе бачыць — крыўда ад блізкіх.

Васілеўскі, с. 26.

Рукі чыстыя бачыць — слабоднасць; **нячыстыя** — да цяжкай працы.

Романов. Опыт, с. 61.

Рукі чыстыя — добра, бяседа, прыбытак, а **нячыстыя** — крадзёж, зладзейства; **вялікія** — добра, прыбытак.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 142.

Калі сніцца, што руку адцяў, то нехта заробатак адбярэ.

Fed., в. 215.

Рукі бачыць — вялікая праца.

Серж, с. 41.

Салдата сніць — пасварыцца з кім-небудзь.

Серж, с. 41.

Бачыць у сне самазабойцу — добра, бачыць яго шчаслівым — значыць да пэўнай ступені прымірыцца з ім і супакоіцца адносна яго замагільнага стану.

Живая старина, 1894, вып. II, с. 205.

Вар.: *Добровольский*. Словарь, с. 989.

Сварку бачыць — мабуць харошае будзе што.

Романов. Опыт, с. 61.

Сварку бачыць — сварка, бітва.

Ляцкі. Материалы, с. 142.

Свякроў бачыць плачучы — радасць, смеючыся — смутак (сон гэты не ўсім аднолькава праўдзіць).

Васілеўскі, с. 29.

Сірата — спачувай блізкаму ў бядзе і недастатках.

Васілеўскі, с. 28.

Скрыпка іграе — непрыятны слух.

Moszyński, s. 152.

Калі сніцца скула або іншая баячка — дастанеш гасцінца.

Pietkiewicz, s. 83.

Сляпым быць — абмылішся; **сляпога вадзіць** — паслухмянасць і ўдзячнасць.

Васілеўскі, с. 28.

Смех ціхі пачуць — хітрасць; **смех іранічны** (насмешка) — абгавор.

Васілеўскі, с. 28.

Смяротнага бачыць — твой блізкі хварэе, а табе непамыснасць.

Васілеўскі, с. 28.

Смерць з касой — небяспека.

Васілеўскі, с. 29.

Спрэчку, крык і лаянку ў сне можна разглядаць і ў добрым і ў нядобрым сэнсах, гледзячы па тым, з кім чалавек меў справу. Напрыклад, спрэчка з мужчынам, дзецьмі, сварка і крык на іх не такія дабратворныя, як тое ж у адносінах да жанчыны. Цалкам нядобра крычаць і сварыцца на свойскую жывёлу.

Никифоровский. Материалы, с. 136.

Старэнькага бачыць — нечаканая дапамога, грошы. Кажуць, што гэта дамавы прыходзіў.

Ляцкіі Материалы, с. 143.

**Страхаў бачыць — якоесь будзе няшчасце ці прыпа-
дак.**

Серж, с. 41.

Сям'ю кінуць — перамена, прыкрасць.

Васілеўскі, с. 29.

Тапельца бачыць — да страты. Гл. мярцвяк.

Романов. Опыт, с. 61.

Тапелец — благое надвор'е.

Ляцкіі Материалы, с. 143.

Таргоўлю злажыць — ажывіцца жыццё, перамена к лепшаму.

Васілеўскі, с. 29.

Удушлівым стацца — хвароба (калі не занадта быў накрыты сплuchy). Учаднець — неспадзяваная небяспека.

Васілеўскі, с. 30.

Фальшывага чалавека ў хату прыняць — будзеш ашуканым.

Васілеўскі, с. 30.

Фанабэрыстым быць — пакарышся перад ніжэйшым або бяднейшым ад цябе.

Васілеўскі, с. 31.

Фігу даць — заслужаная непрыемнасць.

Васілеўскі, с. 31.

Флірт — знаёмасць.

Васілеўскі, с. 30.

Фурманам быць — паедзеш; фурманку нанімаць — сабярыса ў падарожжу.

Васілеўскі, с. 30.

Характар змяніць — жанімства або цяжкая хвароба.

Васілеўскі, с. 31.

Хворым кагосьці бачыць — ета на здароўе. **Хворым сябе бачыць** — і будзеш хварэць. Таксама: абгаворваюць цябе людзі.

Романов. Опыт, с. 59.

Хварэць — сцеражыся, каб не захварэў праўдзіва.

Васілеўскі, с. 31.

Хворым быць — дзеля хворага — выздаравець, а здароваму — захварэць.

Серж, с. 42.

Хлопчыка бачыць — непрыемнасць. Гл. дзіця.

Романов. Опыт, с. 59.

Хрыпка — цяжкія клапатлівыя справы.

Васілеўскі, с. 32.

Худым быць — жыццё пагоршае.

Васілеўскі, с. 32.

Цара бачыць — неспадзяванасць. Таксама: радасць.

Романов. Опыт, с. 61.

Вар.: *Ляцкій Материалы, с. 143.*

Цыгана бачыць — ліхаманкай захварэеш. Таксама: абманюць.

Романов. Опыт, с. 61.

Цыган — падман (гл. жyd).

Ляцкій Материалы, с. 143.

Цыганы — хітрасць, будзь асцярожны з чужынцам.

Васілеўскі, с. 32.

Цыгана бачыць — хтось ашукае.

Серж, с. 42.

Цыганка чорна — смерць.

Moszyński, а. 150.

Цымбалы падстрайваць — наладзіцца жыццё; пачуць ігранне на цымбалах — прыемная навіна.

Васілеўскі, с. 32.

Цягнік, бягучы па рэйках, — ад цябе твой ад'едзе з дому; цягнік збліжаецца да цябе — чакай гасцей або навіну.

Васілеўскі, с. 33.

Бачыць у сне чалавека (свайго ці чужога) у кветках — той памрэць (Шумілінскі рцн).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 89, спр. 240, сш. 1, № 46. Зап. У. А. Васілевіч.

Чарадой стаяць за хлебам — будзе недахват у ядзе; за сенам — не хопіць корму дзеля жывёлы.

Васілеўскі, с. 34.

Чарніла разліць — зробіш прыкруую абмылку.

Васілеўскі, с. 34.

Чыноўнік (урадовец) прыйдзе да цябе ў чорнай вопратцы з партфелем — чакай выдатку; ён жа ў светлай вопратцы — радасная навіна або спадак.

Васілеўскі, с. 34—35.

Шпіталь, у ім быць — падмога.

Васілеўскі, с. 35.

Шустрым стацца — палепшацца варункі жыцця.

Васілеўскі, с. 36.

Шыю сваю схуднелую ўбачыць — папрацуеш паважна галавой.

Васілеўскі, с. 36.

ДЗЕЯННІ

Абамлець — прыкрая навіна.

Васілеўскі, с. 9.

Абдзіраць кару з дрэва — даведася аб праўдзе.

Васілеўскі, с. 9.

Абдзіраць скуру з авечкі — нявіннага скрыўдзіш.

Васілеўскі, с. 9.

Гл. авечка.

Абкалоцца царністаю⁴ раслінкаю — спаткаешся з перашкодамі і ўшчыпліваасцю.

Васілеўскі, с. 33.

Абмераць зямлю пад новы будынак — дрэнны знак;
пад сад ці гарод — шчасце.

Васілеўскі, с. 9.

Абувацца ў старое абуванне — падарожжа, новае абуванне — незнаёмае падарожжа.

Васілеўскі, с. 9.

Адрэзаць ува сне сабе руку — памрэ хто, або ад'едзе; калі балела пры гэтым рука — блізкі, а калі не — дык памрэ або ад'едзе хтось далёкі.

Васілеўскі, с. 9.

Адходзіць у дарогу, плачучы — будзеш весяліцца. Гл. плакаць.

Васілеўскі, с. 9.

Апранаць каго-небудзь у белую адзежу — хваліць; у

чорную — нябожчык будзе. Апрацаца ў белую адзежу — хараша, а ў чорную — людзі чэрнюць.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 144.

Араць, баразну весці — гэта на смерць.

Романов. Опыт, с. 62.

Араць — нядобра. Непрыемнасці. Труды.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 144.

Араць — будзе якась цяжкае дзела ці турбавацца.

Серж, с. 39.

Ашукаць каго — бач, каб сам не быў ашуканы.

Васілеўскі, с. 10.

Бажыцца — будзеш сведкай.

Васілеўскі, с. 10.

Бараніцца — клопат.

Васілеўскі, с. 10.

Бегці — прыдзецца завіхацца каля дзела.

Серж, с. 39.

Біць каго — нядобра: прыб'ецца чалавек, ругацца будзя і ўрэду дзелаць. Таксама: памірышся са злоснікамі.

Романов. Опыт, с. 61.

Як сніцца, што кагось б'еш, то нехта знакомы прыб'ецца.

Pietkiewicz, s. 212.

Вар.: Fed., s. 212.

Любая бойка ў сне прадказвае чый-небудзь прыезд у дом, госця. Простая бойка — прыезд хоць і дарагога госця, але не сваяка, у той час калі крывавае бойка заўсёды паказвае на прыбыццё госця з крэўных сваякоў. Узаемная і працяглая бойка паказвае на адначасовае прыбыццё двух і болей гасцей; перанясенне простых і крываваых пабаяў ад каго-небудзь — прыбыццё нежаданага госця. Удары пры падзенні, брыканне каня, баданне кароў, да крыві ці без яе паказваюць на прыбыццё госця з нядобрымі намерамі, безадносна — будзе гэта родны ці чужы чалавек. Але бачыць бойку без асабістага ўдзелу ў ёй — нечакана апынуцца гасцем сваяка ці чужога, а

таксама прынец пачастунак, напр., у карчме. Бойка жы-
вёл службыць, так сказаць, аддаленым водгаласам чалаве-
чай бойкі і часта паказвае на прыблуднасць да чужога
статку ці прыбыццё чужога, незнаёмага чалавека.

Никифоровский. Материалы, с. 135.

Вар.: *Ляцкий* Материалы, с. 143; Шейн, III, с. 339; Серж., с. 39;
Васілеўскі, с. 11.

Біць жонку — вялікая прыкрасць або хто-небудзь
прыб'ецца.

Васілеўскі, с. 18.

Біцца жалезам — пачуешся моцным.

Васілеўскі, с. 18.

**Блудзіш у сне і выйдзеш, то выйдзеш з бяды, а
не** — то чакае бяда, турма (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Заблукаць у лесе — перашкода. Гл. лес

Романов. Опыт, с. 61.

Заблудзіць у доме — клопат; у лесе — цяжкае дзела.

Серж., с. 40.

Будаваць новую хату — часам хаўтуры блізкіх, не-
каторым добрая змена жыцця.

Васілеўскі, с. 11.

Буяніць — неспакой з суседзямі.

Васілеўскі, с. 11.

Важыць хлеб — прыбытак; абразы — крэўны памрэ,
а тое ж кажуць, што нехта павесіцца. Таксама: дождж
пойдзе.

Ляцкий Материалы, с. 143.

Валіцца з гары ўніз — няўдача.

Васілеўскі, с. 12.

Варажыць у сне — быццам не памогацца гору
твайму.

Романов. Опыт, с. 61.

Варыць што-небудзь — сварка будзе.

Ляцкий Материалы, с. 143.

Вастрыць нажы — кепска; будзе бітва. Таксама: заду-маць зло. Ураджайны год будзе, калі сон сасніўся вяс-ной.

Ляцкій Материалы, с. 145.

Везці з дому — нябожчыка вывозіць будзеш. Тое ж: к п'янству. Дзяліцца будзеш (сямейны падзел). Везці ў дом — сын павянчаецца; ураджай; прыбытак. Вазіць се-на ў пуню — нябожчык.

Ляцкій Материалы, с. 143.

Веяць хлеб — карысць. Гл. Хлеб.

Романов. Опыт, с. 61.

Вінаваціць каго — спрэчка.

Васілеўскі, с. 12.

Вучыцца — пільнуйся свайго, мей рупнасць.

Васілеўскі, с. 13.

Вывозіць гной з двара — мерцвяка адтуль павязуць.
А **бачыць гной** — сільна хворы будзе ў доме.

Романов. Опыт, с. 61.

Выганяць быдла ўночы — небяспека ад пажару.

Васілеўскі, с. 13.

Выйсці замуж за маладога ці ажаніцца з маладой і прстойнай жанчынай — абяцае хваробу і смерць.

Werenko, s. 104.

Выходзіць замуж — перамены ў жыцці (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Вязджаць з дому — зачнеш інтарэс ці службу.

Васілеўскі, с. 13.

Вянчацца — будзе сварка з прыяцелем.

Серж., с. 39.

Гаварыць ува сне самому з сабой — нявыяснёнае палажэнне, клопат, незадавальненне. Гаварыць ува сне — будзеш пацешаны.

Васілеўскі, с. 14.

Гаманіць — людзі судзяць.

Серж., с. 39.

Галіцца (брыцца) — госці, расходы.

Васілеўскі, с. 13.

Ганіць кагось — з цябе нехта смяецца.

Васілеўскі, с. 14.

Гінуць на вайне — небяспека, смутак.

Васілеўскі, с. 14.

Гнацца за кім — непатрэбна час страціш.

Васілеўскі, с. 14.

Грэбці сена — на хваробу і смерць.

Werenko, s. 104.

Грабці сена — клопат і цяжкая работа.

Серж., с. 39.

Грабіць сена зімой — неспадзяванае шчасце, улетку — таксама добра.

Васілеўскі, с. 15.

Гультаіць ува сне — перасцярога ад праўдзівага гультайства на яве (значэнне блгое).

Васілеўскі, с. 15.

Давіць каго — несправядлівасць.

Васілеўскі, с. 15.

Дакучаць камусь гаворкай — пусты клопат.

Васілеўскі, с. 15.

Даручаць сваю справу камусь — хвароба або звальненне са службы

Васілеўскі, с. 15.

Дарыць — дужа добра.

Васілеўскі, с. 15.

Дзівіцца з чаго-небудзь ува сне — пачуеш аб перамене.

Васілеўскі, с. 15.

Дзяліцца — убытак, аслабленне.

Васілеўскі, с. 15.

Дзяліць што-небудзь, жыта, сена — ураджай; тое ж: бацька памрэ, гаспадар на той свет пойдзе.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 143.

Дружыць з незнаёмым — карыць, даход.

Васілеўскі, с. 16.

Душыць каго-небудзь — дамавы скацінку тваю падушыць. Нядобра. Тое ж: хвароба задушыць.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 143.

Есці ў сне салёнае — добрыя весткі. Таксама: ураджай. І наадварот — голад (у прыватных выпадках гл. адзел «Стравы»).

Ляцкій. Матэрыялы, с. 145.

Есці што-небудзь — галадаць.

Серж., с. 40.

Есці бліны — пісьмо атрымаеш;

-“ боб — клопат;

-“ булкі — ашуканства;

-“ грыбы — сцеражыся нястраўнасці;

-“ гарох — слёзы;

-“ гусінае мяса — пазбудзешся клопату;

-“ жарству — перашкоды, цяжкае жыццё;

-“ курынае мяса — паправіцца жыццё;

-“ паземкі — слёзы ад радасці;

-“ палын — хвораму здароўе, здароваму — хвароба;

-“ радыску — карысная навіна;

-“ слівы — нядобра;

-“ свініну — хвароба;

-“ хлеб — прыбыль, даход;

-“ цукеркі — для маладых — прыемная знаёмасць; ста-

рым — непатрэбны клопат;

-“ яйкі — здароўе, удача;

-“ яблыкі — добра.

Васілеўскі, с. 17.

Есці гарачую страву тарапліва — небяспечны даход.

Васілеўскі, с. 13.

Есці халаднік — заспакаенне дабра.

Васілеўскі, с. 31.

Ехаць на возе ці простых санях — беднасць, а ў карэце — гонар. Ехаць верхам — значыцца, скарыстунеш з дурака. Таксама: вецер будзец. Ехаць па чыгунцы — хвароба, небяспека.

Романов. Опыт, с. 63—64.

Верхам ехаць — гонар і слава; у возе — страта маёмасці. Выехаць і вярнуцца за чым-небудзь — захварэць і паправіцца.

Ляцкій. Материалы, с. 143.

Ехаць конна — добра, на возе — кепска.

Серж., с. 40.

Ехаць чыгункаю — хуткая перамена.

Васілеўскі, с. 35.

Жагнацца — будзеш мець падмогу, не траць надзеі.

Васілеўскі, с. 17.

Жаніцца — перамена.

Васілеўскі, с. 17.

Жаць ува сне не так-та харашо: сколькі снапоў нажнеш, столькі гадоў пражывеш. Жатву бачыць нехарашэ: возьмуць радню ў салдаты і не ўбачыш яго (упадзе, як падрэзаны колас). Гл. жыта.

Романов. Опыт, с. 61.

Жаць у сне — нягодна. Дзеці памруць, ці сам. Кажуць: сколькі снапоў пажынаеш, столькі веку дахаваш.

Ляцкій. Материалы, с. 143.

Калі сніцца жніво, то жаль нейкі будзе. Жаць жыта — то надта нядобры сон.

Fed., в. 216.

Жаць — даход.

Васілеўскі, с. 17.

Журыцца (маркоціцца, смуткаваць) — пацешыцца, калі звернеш увагу на сваё здароўе.

Замаркоціцца — на здароўі малае аслабленне пачуеш.

Васілеўскі, с. 18—19.

Забігаець раптам — добры знак, калі бачыш да поўні месяца; благі адваротны, калі сніш з поўні.

Васілеўскі, с. 18—19.

Забяўляцца ў жмуркі — сон не мае вялікае вагі, але і нядрэнны.

Васілеўскі, с. 19.

Забыцца імя сваё — абгавор, няўдача.

Васілеўскі, с. 20.

Заваражыць (ачараваць) дзяўчыну — новае, але нядоўгае знаёмства.

Васілеўскі, с. 19.

Завешваць акно чым чорным — смутак або хваравітасць каго з сям'і.

Васілеўскі, с. 19.

Загавець у сне (не поснымі днямі) — будзе страта, якая пасля мусіць звярнуцца.

Васілеўскі, с. 19.

Загуляць у меру (не п'янеючы) — радасны знак даходу, знак карыснага інтарэсу. Загуляць (п'янстваваць) — будучы гасці, інтарэс з чужынцам.

Васілеўскі, с. 19.

Зазімаваць на панадворку — сцеражыся судоў ці пажару.

Васілеўскі, с. 19.

Закалоць (забіць) свінню — пасля клопату будзеш мець заспакаенне тваіх жаданняў і дастатак у жыцці. (Сон не мае значэння, калі, кладучыся спаць, думаў аб гэтым.)

Васілеўскі, с. 19.

Залажыць фундамент у зямлю — пачнеш вельмі карысную працу.

Васілеўскі, с. 19.

Замяніцца хатамі з кім — перамена.

Васілеўскі, с. 20.

Зарэзаць авечку — мо' думаў аб гэтым перад сном,

дык сон не мае вагі, калі не, дык скрыўдзіш нявіннага чалавека.

Зарэзаць чырвонага пеўня — сцеражыся агня.

— ваўка — пазбудзешся вялікага ворага.

Васілеўскі, с. 20.

Засеяць зёрны ў зямлю — даход, на воду ці каменне — страты.

Васілеўскі, с. 20.

Засмуціцца — аслабленне здароўя. Смутным быць — развесяліцца.

Васілеўскі, с. 20, 27.

Заўрочыць каго — нехта мае на цябе «вока».

Васілеўскі, с. 20.

Захварэць — смутак, недавальненне.

Васілеўскі, с. 20.

Збіваць масла — пабагацееш.

Васілеўскі, с. 20.

Калі сніцца, што чуеш, як звоняць — ждзь якоісь навіны.

Pietkiewicz, s. 82.

Згубіць штосьці — плакаць будзеш. Таксама: няўдача.

Романов. Опыт, с. 62.

Згубіш абутак, бот і не знойдзеш — страціш любімага друга (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Калі ўва сне штось загубіш, а найгорш шапку або ключ ад каморы чы ад кубла, то вельмі не пашанцуе, а калі што найдзеш, то добра.

Pietkiewicz, s. 82.

Здрыгануцца ў сне — нехта памрэць са зроднікаў.

Романов. Опыт, с. 61.

Змагацца з кім-небудзь і перамагчы — добра, з бяды выйдзеш, а застацца пераможаным — у бяду пападзеш.

Ляцкій. Материалы, с. 143.

Знаходзіць штосьці ў сне — да прыбытку. Знайсці скарб — нядобра.

Романов. Опыт, с. 62.

Іграць што вясёлае — прыемную размову мець, а тужлівае іграць — сумную размову мець. Гл. Чуць музыку.

Романов. Опыт, с. 62.

Ісці дарогай шырокай — спор (поспех) у дзелі, вузкаяй — труднае дзела. Таксама: труды.

Романов. Опыт, с. 62.

Ісці па дарозе — грошы знойдзеш. І наадварот: і тое, што меў, спацяраеш. Таксама: жабраваць пойдзеш. Ісці па шашы — доўгая дарога чакае.

Ляцкія Матэрыялы, с. 143.

Іграць на скрыпцы песні нудныя — смутак, вясёлыя — радасць.

Васілеўскі, с. 20.

Калоць каго — рабіць людзям дабро.

Серж., с. 40.

Калыхаць дзяцей — гора, плач; тое ж: хвароба.

Ляцкія Матэрыялы, с. 143.

Карміць птушак — плёткі разводзіць; скаціну — добра; прыплод; тое ж: дзеці здаровыя будуць.

Ляцкія Матэрыялы, с. 144.

Касіць сена — нядобра: сорам нейкі, вада (сварка) будзе. Тое ж: калі трава высокая — уродза (ураджай), не — голад.

Ляцкія Матэрыялы, с. 144.

Касіць сена — добра; збожжа — няшчасце.

Серж., с. 40.

Катацца ў сне — нечаканая дарога.

Романов. Опыт, с. 62.

Катацца ў сне — страта маёнтку.

Ляцкія Матэрыялы, с. 143.

Качаць яйкі — добра: ураджай, прыбытак, грошы. Тое ж: скула прыкінецца, чы галаву разаб'еш.

Ляцкій Материалы, с. 144.

Кідацца ў вадуду: чыстую — слёзы праліваць; тое ж: добра; у мутную — кепска, людзі лаяць будуць.

Ляцкій Материалы, с. 143.

Кідаць каменні — грошы будзеш плаціць за работу.

Ляцкій Материалы, с. 143.

Клапаціцца аб чым — добра закончыш працу, за якую ўзяўся.

Васілеўскі, с. 21.

Клясці каго — пагодзішся.

Васілеўскі, с. 21.

Крышыць табаку (лісцё) — сон няважны, падгатоўчага значэння.

Васілеўскі, с. 29.

Кружыцца ў сне — малому, дак на рост.

Романов. Опыт, с. 62.

Кружыцца, віцца — нягодна. Ворагі кала цябе ўюцца (гл. круціцца). Чорт кала цябе ходзя.

Ляцкій Материалы, с. 144.

Круціцца — на вяселле. Тое ж: ворагі кала цябе круцюцца; тое ж — на галаўны боль.

Ляцкій Материалы, с. 143.

Крычаць ратунку праз сон — сон не мае вялікае вагі.

Васілеўскі, с. 27.

Купацца ў сне — на радасць. Таксама: у гасцях быць.

Романов. Опыт, с. 62.

Купацца ў сне — кепска (гл. кідацца ў вадуду).

Купаць дзіця — выздараўленне.

Ляцкій Материалы, с. 144.

Купацца ў чыстай вадзе — удача, радасць; у мутнай, балотнай вадзе — няўдача, смутак.

Васілеўскі, с. 22.

Купацца — прыдзецца быць у бяседзе, а то й п'яным.

Серж, с. 40.

Курыць тытунь — непрыемнасць; таксама і нюхаць.

Романов. Опыт, с. 62.

Курыць папяросы — пусты сон.

Васілеўскі, с. 26.

Курыць цюцюн — добрае здароўе.

Серж, с. 40.

Курыць махорку — сон не мае вагі.

Васілеўскі, с. 23.

Калі цяжарная бачыла ў сне, што ловіць курыцу, пчуку, верылі, што народзіцца дзяўчынка, калі ж цяжарная лавіла ў сне пеўня, акуня, меркавалася, што ў яе народзіцца хлопчык.

АІМЭФ, ф. 7, воп. 1, спр. 883, л. 11-а, 68-а.

Лазіць па ўзгорках — клопаты, якія абярнуцца на тваю карысць.

Васілеўскі, с. 22.

Латаць пальчаткі (ісподкі) — займешся карыснаю працаю.

Васілеўскі, с. 22.

Лашчыцца хтосьці ў сне — прасіць цябе будучь, лашчыцца.

Романов. Опыт, с. 60.

Лашчыцца — злыя людзі падмануць цябе хочучь.

Ляцкій. Материалы, с. 144.

Лізаць міскі ці талеркі — стыд праз лішнюю тваю гаворку. **Лізаць руку каму** — паддасіся пад нечый уплыў (кіраўніцтва).

Васілеўскі, с. 22.

Лічыць (аблічаць) жывёлу — страта ў гаспадарцы.

Васілеўскі, с. 22.

Лудзіць самавар — знаходка, спадак, выйгрыш.
Васілеўскі, с. 22.

Ляжаць дзе-небудзь — п'яны будзеш, тое ж: памерці трэба. **Ляжаць у пасцелі** — да хваробы належыць.
Ляцкіі. Матэрыялы, с. 144.

Ляжаць ніц — будзеш скрыўджаны.
Васілеўскі, с. 25.

Лятаць у сне — поспех у справе.
Романов. Опыт, с. 62.

Лятаць у сне — добра: уродза (ураджай), на работнікаў лятаць будзеш (г. зн. шукаць іх).
Ляцкіі. Матэрыялы, с. 144.

Ува сне лятаеш, то яшчэ расцеш і будзеш крэпак.
Pietkiewicz, в. 83.

Лятаць — вельмі добра; хто хворы, то хутка выздаравае.
Серж, с. 40.

Ляцець у паветры далоў (уніз) — няўдача цябе чакае; **ляцець уверх** — радасць, пашана, удача.
Васілеўскі, с. 23.

Узляцець высока — шчаслівая перамена.
Васілеўскі, с. 30.

Лячыць каго-небудзь — у бядзе памагаць каму; **самому лячыцца** — у бядзе быць і дапамогі прасіць.
Ляцкіі. Матэрыялы, с. 144.

Маліцца — якоесь цяжкае дзела.
Серж, с. 40.

Малоць у сне — будзеш плявузгаць пустое, языком малоць. **Параўн.**: вятрак.
Романов. Опыт, с. 62.

Малоць — балабоніць. Смех будзе. Людзі языкамі мелюць на цябе.
Ляцкіі. Матэрыялы, с. 144.

Малоць — даход у хату.

Васілеўскі, с. 23.

Маніць — благую працу пачнеш.

Васілеўскі, с. 23.

Матаць ніткі — пра тайну даведаецца, а раз-
матваць — плётак шмат пачуеш. Гл.: снаваць, ткаць,
ніткі.

Романов. Опыт, с. 62.

Матаць ніткі — рабіць плёткі; тое ж: навіну пачуеш.

Ляцкій. Материалы, с. 144.

Маўчаць — не прагаварыся наяву.

Васілеўскі, с. 23.

Махаць — заклікаць каго-небудзь па дапамогу; хуст-
каю — дзяўчыне ісці замуж. Тое ж: труды чакаюць.
Махаць чорнай хусткаю — ліст пра смерць.

Ляцкій. Материалы, с. 144.

Махаць (пагражаць) рукой — будзеш сварыцца.

Васілеўскі, с. 23.

Махаць шабляй — небяспека, сварка.

Васілеўскі, с. 35.

Мерыць зямлю аршынам — хаўтуры; сажнем — зя-
мельная справа, купля ці продаж.

Васілеўскі, с. 24.

Месці — кепска: плёткі рабіць. Тое ж: слёзы, пабоі.

Ляцкій. Материалы, с. 144.

Калі сніцца, што хату мяцеш сам або хто другі
мяце, то скоро выберашся з хаты.

Pietkiewicz, s. 84.

Змятаць смецце да аднаго месца — перацерпіш
прыкрасць, якая мела пашкодзіць.

Васілеўскі, с. 19.

Месці хату — чакай гасцей.

Васілеўскі, с. 23.

Вымятаць смяццё з хаты — адчэпіцца лішні клопат.
Васілеўскі, с. 13.

Міргаць вачыма — няўдача.
Васілеўскі, с. 24.

Мірыцца (згода) — пацешыцца.
Васілеўскі, с. 24.

Мітусіцца ў сне — спакой.
Романов. Опыт, с. 63.

Мыць — рабіць плёткі; **мыцца** — людзі языкамі мыюць (гл. лазня).
Ляцкій. Матэрыялы, с. 144.

Набіваць абручы — добра, на багацце. Тое ж: рыхтуй пачастунак для гасцей. Тое ж: дождж будзе.
Ляцкій. Матэрыялы, с. 144.

Нагінацца перад кім — страціш ласку.
Васілеўскі, с. 24.

Надламіць палец — захварэе блізкі родны.
Васілеўскі, с. 24.

Надсміхацца — над табой смяюцца.
Васілеўскі, с. 24.

Нажыцца (пабагацець) — сон гэты не мае вялікага значэння.
Васілеўскі, с. 24.

Накрываць штось у сне — канец справы.
Романов. Опыт, с. 62.

Нанімацца на службу — падпадзеш пад чужую волю.
Васілеўскі, с. 24.

Нанімаць кватэру — перамена.
Васілеўскі, с. 24.

Напіцца крынічнае вады — здароўе, адраджэнне; **чырвонае крыві** — крыўдзіш кагось непамерна; **бузяністае вады** — хвароба, непамыснае жыццё.
Васілеўскі, с. 24.

Нарадзіць прыгожае дзіця альбо карміць яго ўласнымі грудзьмі — значыць, хвароба.

Werenko, s. 104.

Наругацца — сварка.

Васілеўскі, с. 25.

Несці каго на плячо — той патрабуе тваёй падмогі.

Васілеўскі, с. 25.

Нюхаць духі — прыемныя навіны.

Васілеўскі, с. 16.

Нюхаць зямлю — збліжэнне смерці.

Васілеўскі, с. 25.

Падаць у сне — малому, дак на рост. Таксама: уніжэнне.

Романов. Опыт, с. 62.

Падаць у сне — нягодна; калі ў яму, дак смерць будзе.

Ляцкій. Материалы, с. 144.

Падаць уніз — вельмі вялікае няшчасце.

Серж, с. 41.

Падаць у яму, ляцець уніз — блага, на хваробу (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Падпірацца кійком — атрымаеш падмогу.

Васілеўскі, с. 21.

Падымацца ўгару, узлазіць на строму, па сцяне і інш., — хутка даведацца, што незаўважальнымі староннімі намаганнямі ўтварыўся дабрабыт спячага, пра што апошні і не здагадваўся. Падзенне з такой вышыні толькі паказвае, што намаганні дабрадзеяў ні да чаго не прывялі, хоць спячаму ад гэтага не зробіцца ні горш, ні лепш.

Никифоровский. Материалы, с. 138.

Лезці ўгору — цяжкае, але добрае дзела.

Серж, с. 40.

Улезці наверх гары — вельмі добра: збудзецца тое, што задумана.

Серж, с. 41.

Падымацца ўверх — павышэнне, добра (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Пальцам хто на цябе паказуе і страх цябе агарне — сцеражыся нападаў ці арышту.

Васілеўскі, с. 25.

Паміраць — дзеля хворых значыць, што яны хутка выздаравеюць, а дзеля другіх — здароўе.

Серж, с. 41.

Песціць дзяцей — хвароба прычэпіцца.

Ляцкія Матэрыялы, с. 143.

Пісаць пісьмо — непрыемная размова.

Романов. Опыт, с. 62.

Піць вадку — плакаць будзеш. Кажуць, што гэта і добра. Тое ж: па смерць солана есці будзеш (г. зн. смачна). Піць гарэлку — беражыся, у бяду пападзеш.

Ляцкія Матэрыялы, с. 144.

Піць вадку — будзе пачостка ці можа е вялікая смага.

Серж, с. 39.

Піць дзёгаць — для хворага здароўе, для здоровага — невялікая прыкрасць.

Васілеўскі, с. 15.

Плаваць у сне — нягодна. Таксама: заканчэнне спраў, калі на бераг выплынеш. Плаваць у лодцы — нядобра, апасуйся. Таксама: далёкая дарога. Плаваць па мутнай вадзе — атрымаеш у дарозе непрыемныя весткі.

Романов. Опыт, с. 62.

Плаваць у сне — нядобра. П'яны будзеш. Тое ж: далёкая дарога. Плаваць у лодцы — людзі цябе судзюць.

Ляцкія Матэрыялы, с. 144.

Плысці па вадзе — трапіцца якоесь няшчасце.

Серж, с. 41.

Плакаць у сне — радавацца будзеш.

Романов. Опыт, с. 62.

Вар.: *Серж, с. 41.*

Плакаць у сне — на радасць.

Ляцкiш. Матэрыялы, с. 144.

Вар.: *Шейн, III, с. 341.*

Калі ўва сне плачаш, то па праўдзі будзеш смяяцца.

Pietkiewicz, s. 83.

Слёзы — добра: будзе радасць.

Moszynski, s. 151.

Заплакаць — развеецца злое і непамыснае, будзеш за-
даволены.

Васілеўскі, с. 20.

Плаціць даўгі — пазбудзешся клопату.

Васілеўскі, с. 15.

Плесці кошыкі — даход будзе.

Васілеўскі, с. 26.

Пляваць на каго — крыўда; на сябе — звярні ўвагу
на свае абмылкі.

Васілеўскі, с. 26.

Прадаваць штосьці — прыбытак.

Романов. Опыт, с. 62.

Прадаваць штосьці выгадна: у бядзе — збаўленне, у
хваробе — папраўка.

Ляцкiш. Матэрыялы, с. 144.

Прасіць прабачэння — будзеш вінаваты.

Васілеўскі, с. 26.

Прасці ў сне — к дарозі.

Романов. Опыт, с. 62.

Прасці — плёткі рабіць (гл. ткаць).

Ляцкiш. Матэрыялы, с. 144.

Пужацца каго — будзь асцярожны.

Васілеўскі, с. 26.

Раніць (пабіць) каго — крыўда; да крыві — крыўда
роднаму.

Васілеўскі, с. 27.

Расшчапіць клінам плашку — закончыцца клопат.
Васілеўскі, с. 21.

Рупіцца (гарачыцца) — памыснасць, удача; спяшацца — хуткае заканчэнне справы.
Васілеўскі, с. 27, 29.

Саромецца — абмыліся ў нечым.
Васілеўскі, с. 28.

Саромецца — быць п'янаму.
Серж, с. 41.

Сварыцца ў сне — рады будзеш.
Романов. Опыт, с. 61.

Сварыцца ў сне — і праўду лаяцца будзеш, а можа і падзярэшся.
Ляцкій. Материалы, с. 143.

Сварыцца — прыкрасць, нязгода, суд. Руганіну чуць — прыкрыя навіны.
Васілеўскі, с. 27, 28.

Сварыцца — памірыцца з ворагам.
Серж, с. 41.

Скакаць (танцаваць) у сне — дзеўцы і хлопцу радасць, а мужчыне разарэнне.
Романов. Опыт, с. 63.

Скакаць у сне — нягодна: смутак у галаве. Гл. Танцаваць.
Ляцкій. Материалы, с. 144.

Скрыгаць зубамі — непамыснасць.
Васілеўскі, с. 28.

Смяцца — будзеш плакаць, бо людзі абсмяюць.
Ляцкій. Материалы, с. 115.
Вар.: *Романов. Опыт, с. 63; Pietkiewicz, в. 83, Серж, с. 41.*

Смяцца — смутак.
Шейн, III, с. 341.

Снаваць кросны — к дарозі, у дарогу паедзеш. Таксама: плёткі снуюць, гатуюць. Таксама: благія справы. Гл. матаць, ткаць.

Романов. Опыт, с. 63.

Снаваць кросны — плёткі рабіць у суседстве (гл. ткаць).

Ляцкій. Материалы, с. 145.

Сніць сон ва сне — вельмі кепска, бо гэта значыць, што той чалавек можа памяшацца.

Серж, с. 41.

Спатыкацца ў сне — перашкода.

Романов. Опыт, с. 63.

Спатыкнуцца ў сне — беражыся, нехта на дарозе стаіць.

Ляцкій. Материалы, с. 145.

Спаць — хвароба, ці гультайства.

Серж, с. 41.

Калі сніцца, што табе спускаюць чупрыну, то прайграеш справу і кругом пагана.

Pietkiewicz, s. 83.

Спяваць у сне — кажуць, плакаць будзеш. Таксама: журба. Таксама: устань хутчэй ды ўмыйся, і зноў запей тую песню, а то пажар будзе. Спяваць малітвы — радасць.

Романов. Опыт, с. 62—63.

Спяваць у сне — плакаць прыдзецца. Напясеся —наплачэся.

Ляцкій. Материалы, с. 144.

Вар.: *Серж, с. 41.*

Страляць — знайсці што-небудзь.

Серж, с. 41.

Стрыгчы валасы — прайграеш справу ў судзе.

Fed., s. 216.

Сцерагчыся вужакі — небяспека з боку хітрага і шкадлівага чалавека; сцерагчыся сабакі — будзеш мець

дачынненне з ворагам, з якога можаш зрабіць найшчырэйшага прыяцеля; сцерагчыся ката — здрадлівасць.

Васілеўскі, с. 29.

Сядзецц над прорвай (пропасцю) — небяспека, будзь асцярожны.

Васілеўскі, с. 29.

Сядзецц у сне — гонар, а стаяць — знявага.

Романов. Опыт, с. 63.

Тануць глыбока ў чыстай вадзе — нязначны клопат, у балоце — надта дрэннае значэнне.

Васілеўскі, с. 14.

Тануць — будзе штось вельмі радаснае. Гл. Тапіцца; Тапіць.

Серж, с. 41.

Танцаваць да зморы — хвароба.

Wereńko, s. 104.

Танцы — радасць, пацеха.

Васілеўскі, с. 29.

Танцаваць самой на вяселлі — вялікая непрыемнасць (Смаргонскі р-н).

ЛІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Тапіцца — няўдача, небяспека. Утапіцца — перамена на горшае.

Васілеўскі, с. 29—30.

Тапіць каго ў чыстай вадзе — прымушаць плакаць, засмучаць; у бруднай — клясці. Тапіцца ў чыстай вадзе — самому плакаць; у грязнай — людзі будуць клясці.

Ляцкій. Материалы, с. 145.

Таўчы што-небудзь — добра, усяго ўдоваль будзе; госці прыедуць.

Ляцкіш. Материалы, с. 145.

Ткаць кросна — адолееш ворагаў. Бачыць кросна — злоснік, знатца, зюкасець, бяду гатуець. Таксама: плёткі. Гл. матаць, снаваць.

Романов. Опыт, с. 63.

Ткаць кросна — плёткі рабіць. Тое ж: навіну пачуеш (гл. снаваць, матаць, шыць, ніткі).

Ляцкій. Матэрыялы, с. 145.

Уваліцца ў студню — непамыснасць, смутак, няўдача.
Васілеўскі, с. 30.

Удавіцца — няўдача (калі шыя чымсь была моцна націснута пад час сну, тады сон няважны).

Васілеўскі, с. 30.

Ударыць каго да крыві — прыбецца родны; без крыві — чужак ці знаёмы.

Васілеўскі, с. 30.

Укалоцца ружай — непамыснасць у каханні; укалоцца калючым дротам, іголкай, нажычкамі і г. д. — непамыснасці ў працы штодзённага жыцця.

Васілеўскі, с. 30.

Укалоцца шпількаю — малая прыкрасць праз кабету.
Васілеўскі, с. 35.

Калі ў сне быццам то ўсерашся — разбагацееш.

Pietkiewicz, s. 84.

Успамінаць даўнейшасць ува сне — спаткаеш прыцеля.

Васілеўскі, с. 15.

Ухапіцца за брытву — паважная небяспека.

Васілеўскі, с. 30.

Фарбаваць у белы колер — хваліць; у чорны — абгаворваць; у чырвоны — крэўнага прымаць будзеш.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 144.

Фарбаваць што ў сне — хваліць будзеш каго-небудзь.

Романов. Опыт, с. 62.

Пафарбаваным быць на чорна — непамыснасці, смутак; на светла — вясёлыя колеры — радасць, добра.

Фарбай чорнай абмазацца — смутак; чырвонай — радасць; белай — выйграеш на судзе (калі судзішся), нявіннасць, пацеха.

Васілеўскі, с. 30, 31.

Хавацца — прычэпіцца нялюбы чалавек.

Васілеўскі, с. 31.

Хадзіць па балоце — непамыснасць; па чыстай вадзе — радасць.

Васілеўскі, с. 31.

Хадзіць па хаце і не выйці — вялікае гора; а калі выйдзеш — ацягнешся на жысць.

Романов. Опыт, с. 63.

Хадзіць па хаце — па незнаёмай, так што трудна выйці — няخورаша: у смутку будзеш, а выйдзеш — бяды збавішся.

Ляцкіш. Матэрыялы, с. 145.

Хваліцца — страціш на сваёй славе.

Васілеўскі, с. 31.

Хіляцца на бакі — няўдача, аслабленне.

Васілеўскі, с. 31.

Хлябаць тарапліва страву — праз зайздрасць сабе пашкодзіш.

Васілеўскі, с. 31.

Цалавацца — атрымаеш знявагу. Таксама: спатканне.

Романов. Опыт, с. 63.

Цалавацца — дружба, бяседа. Тое ж: падзярэшся з кім-небудзь.

Ляцкіш. Матэрыялы, с. 145.

Цалавацца ў сне — на хваробу (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ. ф. 8, вып. 90, спр. 248.

Цалаваць ладную дзяўчыну — спаткаешся з фальшам.

Васілеўскі, с. 22.

Цалавацца з жывым чалавекам — задавальненне, згода; з нябожчыкам — чакай смутку.

Васілеўскі, с. 32.

Цалавацца — нядобра: хтось хоча ашукаць ці зрабіць што-небудзь ліхое.

Серж. с. 42.

Ціснуцца праз натоўп — адзначышся. Ціснуцца праз вузкія дзверы — важная перашкода.

Васілеўскі, с. 32.

Цэліць у што-небудзь — дарога будзе. Тое ж: труды: сваты.

Ляцкіш. Матэрыялы, с. 145.

Цэліцца з аружжа — заахвоцішся да аднаго інтарэсу, але выпадзенне будзе залежаць ад твайго спрыту.

Васілеўскі, с. 33.

Цягнуць ваду са студні новым вядром — значэнне добрае; старым пашчапаным — няўдачы, у якіх сам вінаваты будзеш.

Васілеўскі, с. 33.

Цягнуць воз самому — страціш каня.

Васілеўскі, с. 33.

Чакаць кары — папраў сваё сумленне.

Васілеўскі, с. 34.

Цярпець прыкрасць — пацешышся пасля клопату.

Васілеўскі, с. 33.

Часаць галаву і вычэсваць вошай — грошы будуць (гл. вошы).

Ляцкіш. Матэрыялы, с. 145.

Чурацца — забяспечышся ад непатрэбных клопатаў. Чурацца свайго — будзеш стратны праз абмылку.

Васілеўскі, с. 34.

Чуць музыку — у каго чуў, дак і пачуеш там хаўтуры. Таксама: чорт прыходзіў к табе. Таксама: новасці пачуеш. Брэх чуць — непрыемная размова. Спеў чуць — плакаць будзеш (параўн. спяваць). Мужчынскі спеў — задавальненне, жаночы — незадаволенасць. Стрэл пачуць — пісьмо будзе. Чуць стоґн — засмучэнне.

Романов. Опыт, с. 63.

Чуць музыку ці спевы — наогул добра. Царкоўны спеў чуць ці звон — к хаўтурам. Слухаць спевы птушак — добрыя весткі; кукаванне — дурныя, а карканне варон — смерць.

Ляцкіш. Матэрыялы, с. 144—145.

Чыніць боты ці вопратку — рыхтуйся ў падарожжа.
Васілеўскі, с. 35.

Чырванець — цябе будуць стыдзіць.
Васілеўскі, с. 35.

Чысціць вопратку — збірайся сам у госці.
Васілеўскі, с. 35.

Чытаць у сне — добрая навіна.
Романов. Опыт, с. 63.
Вар.: Васілеўскі, с. 18, 35.

Чыхаць — добрая неспадзяваная навіна.
Васілеўскі, с. 35.

Літары складаць (слябізаваць) — карысць атрымаеш з пачатае працы.
Васілеўскі, с. 22.

Шаптацца з кім — пачуеш сакрэтную навіну.
Васілеўскі, с. 35.

Штурхацца — спаткаешся з непрыемнасцю.
Васілеўскі, с. 36.

Шукаць што-небудзь і знайсці — выкананне жадання, а шукаць і не знайсці — нягодна; аб чом думаеш — не збудзецца. Шукаць скарб — нядобра: у лясу заблудзішся.

Ляцкій Матэрыялы, с. 143.

Шыць у сне — клопаты. Таксама: плёткі.
Романов. Опыт, с. 63.

Шыць у сне — да шлюбу належыць. Тое ж: плёткі (гл. ткаць).
Ляцкій Матэрыялы, с. 145.

Яднацца з ворагам — знак добры.
Васілеўскі, с. 16.

ХАТА, ГАСПАДАРКА, ПРЫЛАДЫ ПРАЦЫ

Азярод запоўнены — багацтва, пусты — беднасць.
Васілеўскі, с. 9.

Акно расчыненае бачыць — падарунак будзе; прыбы-
так.

Романов. Опыт, с. 67.

Акно з пабітымі шыбамі — страты, беднасць; з чы-
стымі і цэлымі — шчасце, жыццё.

Васілеўскі, с. 12.

Анучы чыстыя сушыць — прыемнае падарожжа,
брудныя — прыкрасці ў дарозе.

Васілеўскі, с. 10.

Астрог бачыць — сум і журба будзе.

Романов. Опыт, с. 67.

Астрог бачыць — няволя чакае. У вострог пападзеш.

Ляцкій. Материалы, с. 147.

Барану бачыць — гаворкі злыя, каюць, будуць.

Романов. Опыт, с. 66.

Барану правіць — добра; з бараны вывальваюцца
зубы — страты ў гаспадарцы.

Васілеўскі, с. 11.

Бізун бачыць — пагроза, будзь асцярожны.

Васілеўскі, с. 11.

Брама, праз яе выходзіць — падарожжа.

Васілеўскі, с. 11.

Будынак новы аглядаць — перамена; будаваць — будзе нябожчык. Гл. дом.
Васілеўскі, с. 25.

Бутэлька пустая — дрэнна, смутак; бутэлька, поўная гарэлкі — даход, барышы.
Васілеўскі, с. 11.

Бярвення часаць — добра, пачатак добрага інтарэсу.
Бервяно ўчатырох несці — хаўтуры.
Васілеўскі, с. 12.

Вагу бачыць — справядлівасць, суд.
Васілеўскі, с. 12.

Венік ламаць — разаб'еш аднасць.
Васілеўскі, с. 22.

Галень (дзяркак) у руцэ трымаць — мала пацехі, ім падмятаць — мала дабраты.
Васілеўскі, с. 13.

«Верацяно бачыць — сплёткі бываюць, нехта круціць кала цябе».
Романов. Опыт, с. 66.

Верацяно круціць — нячысты кала цябе ходзіць. Во-раг падсцерагае.
Ляцкій. Матэрыялы, с. 147.

Верацяно вярцець — навіны, абмова.
Васілеўскі, с. 12.

Вёску абкуруваць зёлкамі — эпідэмія, хваробы.
Васілеўскі, с. 16.

Воз бачыць — да смерці роднага.
Романов. Опыт, с. 67.

Воз бачыць — дарога чакаецца.
Ляцкій. Матэрыялы, с. 147.

Вугалле гаручае — багацце; халоднае — беднасць.
Васілеўскі, с. 13.

Булей без пчол — страта, смутак; з пчоламі — да-
ход, радасць.

Васілеўскі, с. 13.

Калі ўва сне пачуеш выстрал — будзе якаясь чутка.

Pietkiewicz, s. 83.

Выстралы чуць — неспадзяваная вестка, навіны.

Васілеўскі, с. 13.

Вядро пустое — смутак, поўнае — радасць, дастатак.

Васілеўскі, с. 13.

Вязьмом вязаць сноп — даходны інтарэс.

Васілеўскі, с. 13.

Вяроўкі відь — падарожжа.

Васілеўскі, с. 13.

Вяслом грабсці — падарожжа.

Васілеўскі, с. 13.

Вятрак бачыць — дрэнна, кажуць старыя бабы. Так-
сама: языкамі мелюць пра цябе. Гл. малоць.

Романов. Опыт, с. 66.

Галлё збіраць і ў мейсца лучыць — будзеш мець важ-
нае здарэнне.

Васілеўскі, с. 13.

Гаршкі бачыць — пусты занятак.

Гладыш — навіны пустыя.

Романов. Опыт, с. 66, 67.

Гаспадарку аглядаць — прыгатоўся к страце.

Васілеўскі, с. 9.

Гной возіш па полю — смерць; разлучыцца чалавек
з жонкаю.

Moszyński, s. 150.

Гной вазіць, бачыць, як другія возяць — будзеш на
хаўтурах ці пачуеш аб хаўтурах.

Васілеўскі, с. 12, 14.

Грады бачыць у сне ці капаць іх — значыць, што чалавек, які сасніў іх, ці хтосьці з яго сваякоў памруць.
Романов, 8, с. 306.

Рабіць грады ў агародзе — на смерць, кажуць: хто закідае — памрэ. Грады, бач — могількі.
Романов. Опыт, с. 61.

Рабіць грады — к смерці, магілу будуць капаць; сани, воз — дарога чакае; лавы — госці будуць; стол — нябожчык будзе ляжаць; плот — дзяліцца будзеш.
Ляцкій. Материалы, с. 143.

Як убачыш у сне, як на агародзе суседка дзелаіць лапатай барозны, перакопваець зямлю — значыць, яна захварэець і памрэць. Раллю сніць — якоесь няшчасце ў гаспадарцы (Шумілінскі р-н). Зап. У. А. *Васілевіч*.
АІМЭФ, ф. 8, воп. 89, спр. 243, сш. 1, № 49.

Граніцу калком абазначаць — зямельная справа (купля ці прадажа).
Васілеўскі, с. 21.

Бачыць ці лічыць фальшывыя грошы — хвароба.
Вере́нко, s. 104.

Грошы атрымліваць — не атрымліваць.
Шейн, III, с. 340.

Грошы губляць ува сне — асперагайся стратаў.
Васілеўскі, с. 15.

Грошы абяцаць каму — непатрэбна страціцца.
Васілеўскі, с. 28.

Грошы хаваць — бач, каб цябе не абакралі.
Васілеўскі, с. 31.

Грошы шклянныя мець — будзеш ашуканы.
Васілеўскі, с. 35.

Манета залатая — павага, слава, багацце; сярэбраная — задавальненне з перамен ці з падарожжа; медзяная — удача ў каханні.
Васілеўскі, с. 23.

Медзь і медныя грошы — плакаць будзеш. Таксама: не дужа добра. Таксама: гора.

Романов. Опыт, с. 57.

Медзь — балесць, няшчасце.

Ляцкій. Материалы, с. 140.

Бачыць медныя грошы, а таксама і залатыя, паказвае на зусім адваротнае. Пры гэтым: прымаць іх, лічыць і хаваць — значыць прыцягнуць да сябе непрыемнасць з-за ўласнай памылкі, асабістых паводзін; але аддаваць тыя ж грошы — атрымаць непрыемнасць збоку, без асабістага ўдзелу. Кідаць грашамі ці рэчамі ў каго-небудзь — сваёю непрыемнасцю ствараць чужую.

Никифоровский. Материалы, с. 134.

Калі сняцца медныя грошы, то будзеш маць пячаль.

Pietkiewicz, s. 83.

Грошы аблічаць — выдатак.

Васілеўскі, с. 14.

Серабро і сярэбраныя грошы — плакаць. Таксама: падман, задавальненне.

Романов. Опыт, с. 57.

Бачыць серабро — радавацца. Чым буйней сярэбраныя грошы і рэчы, тым большая чакае радасць таму, хто бачыць сон. Ва ўсякім выпадку радасць гэтая куды слабейшая, чым радасць ад чыстай вады, і да таго ж — непрацяглая і аднабаковая.

Никифоровский. Материалы, с. 134.

Серабро — лаянка, сварка; тое ж: прыбытак, радасць.

Ляцкій. Материалы, с. 141.

Горад бачыць — на хваробу. Таксама: у Кіеў пойдзеш Богу маліцца.

Романов. Опыт, с. 66.

Далатом рабіць — лепшае жыццё.

Васілеўскі, с. 15.

Дзверы палаючыя бачыць жанатаму — жонка памрэ. Адчыняць дзверы і не адчыніць — невыкананне жадання.

Романов. Опыт, с. 67.

Дзверы зачыненыя — няўдача, адчыненыя — даб'ешся лепшага.

Васілеўскі, с. 15.

Дом новы ўбачыш, дак во — можа захварэеш, а то шчэ й умрэш. Таксама: на смерць. Дом будаваць — будзеш мярцвец, пастроіш дамавіну, труну.

Романов. Опыт, с. 67.

Дом новы будуць — добра, на жыццё; стары дом купляць — блага, канец жыцця (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Бачыць сябе і старонняга ў новым, часам не адбудаваным доме — смерць асабістая ці смерць таго, хто сасніўся. Звычайна такія сны бываюць ці ў смяротна хворых, ці блізкіх да іх асоб, асабліва калі нехта зайшоў у новы дом, застаўся там ці заблукаў і не знаходзіць выхаду.

Никифоровский. Материалы, с. 137—138.

Дрот калючы — асцерагайся злога чалавека.

Васілеўскі, с. 16.

Бачыць дровы — перажываць сямейныя непрыемнасці і сутыкненні. Дровы ў кастры — сутыкненне членаў усёй сям'і; на возе, у ахапку — сутыкненне асобных членаў сям'і і між сабою; раскіданыя дровы, ці асобныя паленцы — адзінкавая непрыемнасць. Асабістыя адносіны да дроў мяняе гэты непрыемны сон: хто накладваў касцёр, перавозіў і пераносіў дровы, раскідаў ці збіраў іх, той, у параўнанні з іншымі, перанясе і большую долю сямейных непрыемнасцей ад сутыкнення.

Што сказана пра дровы, тое цалкам адносіцца да сена і часткова да саломы. Тут толькі сямейныя непрыемнасці часам прыходзяць звонку, калі даводзілася бачыць чужое сена, ці салому, каму яны належалі.

Никифоровский. Материалы, с. 138.

Жар заграбаць — пабагацееш.

Васілеўскі, с. 17.

Жніво пачынаць — зачнеш мець даход; канчаць — пабяднееш крыху.

Васілеўскі, с. 18.

Жорны абмятаць — недастатак.

Васілеўскі, с. 18.

Замок бачыць — значыць, калі памаўчыш, дак не будзеш каяцца.

Романов. Опыт, с. 67.

Замок разглядаць — забяспечыся перад зладзеямі.

Васілеўскі, с. 19.

Іголкі бачыць — небяспека.

Романов. Опыт, с. 67.

Іголку шукаць — страціш непатрэбны час; **іголкай шыць** — паправа жыцця; **іголкай укалоцца** — непрыемнасць.

Васілеўскі, с. 20.

Калёсы, поўныя збожжа — багацтва; **калёсы пустыя** — недастатак. **Калёсамі ехаць** — добра, сон выпаўніцца ўлетку.

Васілеўскі, с. 20121.

Каламашку ладзіць (рыхтаваць) — для кавалераў знаёмасць, сваты; для пажылых і жанатых — падарожжа.

Васілеўскі, с. 21.

Карчму бачыць — пекла ўбачыўшы, Богу маліся.

Романов. Опыт, с. 67.

Карчма — п'янка чакае, бяседа. Тое ж: бяда.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 147.

Карчма — адпачынак.

Васілеўскі, с. 21.

Карусель, на ей праехацца — ашукаеш сам сябе.

Васілеўскі, с. 21.

Кірмаш — быць у кампаніі.

Васілеўскі, с. 21.

Кірмаш паказвае, што будзе шмат клопату.

Серж, с. 40.

Кладка зламалася пад нагамі — вельмі вялікае няшчасце.

Серж., с. 40.

Клешчы кавальскія бачыць — помач у рабоце.

Романов. Опыт, с. 67.

Клешчы кавальскія — дамавіну рабіць будуць.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 147.

Абчапіцца клумкамі — будзеш мець шмат лішняга клопату.

Васілеўскі., с. 9.

Ключ знайсці — тайну адкрыеш. Таксама: злодзея знойдзеш.

Романов. Опыт, с. 67.

Ключ трымаць у руках — будзеш усім кіраваць і аба ўсім ведаць; **безработным** — служба.

Васілеўскі., с. 21.

Кросны новыя — перамена жыцця, для паненак замужжа. **Кросны старыя, не паламаныя** — добра: у жыцці тваім настане лад і парадак.

Васілеўскі., с. 22.

Кудзелю мяць у руках — карыснае, добрае знаёмства з чалавекам мяккага характару.

Васілеўскі., с. 22.

Куфар пусты — гэта труна.

Романов. Опыт, с. 67.

Лазню бачыць — дрэнна: гаворкі, страм якійся. **Мыцца ў лазні** — языкамі цябе людзі мыюць: гаворкі. Таксама: хваліцца будзеш. **Мыцца гарачай вадой** — непрыемнасць.

Романов. Опыт, с. 66.

Лазню бачыць — плёткі.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 147.

Лазня, мыцца ў ёй — абновіцца жыццё.

Васілеўскі., с. 22.

Лесвіцаю падымацца ўгару — памыслыя справы;
спускацца па лесвіцы ніжэй — няўдачы.

Васілеўскі, с. 28.

Лодкай ехаць па ціхай вадзе — добра, жыццё спакойнае, шчаслівае; ехаць бурлівай пагодай па хвалях — небяспека, трывожнае жыццё.

Васілеўскі, с. 23.

Лыкі драць — даведаешся шмат аб чым.

Васілеўскі, с. 23.

Люстэрка бачыць — таварыш абмане. Таксама: свабодна будзе.

Романов. Опыт, с. 67.

Люстэрка бачыць — падман; дзяўчыне пад вянец.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 147.

Меру (чацвярык) бачыць — акуратна жыць станеш.

Романов. Опыт, с. 67.

Маёўку спраўляць — быць у вясёлай кумпаніі.

Васілеўскі, с. 23.

Млын бачыць — людзі языкамі мелюць на цябе (гл. **малоць**).

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 147.

Мост перайсці — пазбавіцца ад бяды.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 147.

Мост сніць — якаясь мітрэнга.

Серж, с. 40.

Мятла — пагроза, сварка. Гл.: **Венік**.

Васілеўскі, с. 24.

Мяхі пустыя — неўраджай, няўдача; **поўныя збожжа** — багацце.

Васілеўскі, с. 24.

Начынне (посуд) чысціць — перамена, госці.

Васілеўскі, с. 25.

Нож — нядобра.

Moszyński, s. 151.

Нажы і відэльцы чысціць — вяселле, шмат гасцей.

Васілеўскі, с. 24.

Падушкі бачыць — нездароўе. Таксама: пісьмо. Параўн. пасцель.

Романов. Опыт, с. 66.

Пакой чысты бачыць — на дабро. Янгал прыдзя. Тое ж: з чыстым сэрцам свята спаткаеш.

Ляцкій. Материалы, с. 147.

Вар.: *Романов. Опыт, с. 66.*

Пакой цёмны, у ім быць — гразіць арышт, наагул нешта благое.

Васілеўскі, с. 32.

Пакуллем запіхваць вокны ці дзверы — будзе сцюдзёна.

Васілеўскі, с. 25.

Палена — малазначная падмога.

Васілеўскі, с. 25.

Парог высокі — перашкода.

Васілеўскі, с. 26.

Пасцель — нездароўе; дарога. Параўн. падушкі.

Романов. Опыт, с. 66.

Сніцца пасцель — сабірайся ў дарогу.

Pietkiewicz, s. 83.

Печ бачыць — пячаль будзе якая-небудзь, пячэцца на сэрцы (параўн. хлеб). Разбураную печ бачыць — смерць бацькі ці мужа.

Романов. Опыт, с. 67.

Печ абваліцца — пакойнік у хаце; пячаль будзе.

Moszyński, s. 159.

Убачыць, як печ паліцца — на смутак, з нагоды хваробы, няўдачы і рознага няшчасця, якія выйдуць з таго дома, дзе паліцца печ, і закрануць асобу, якая паліць у печы. Смутак гэты будзе то большы, то меншы, гледзячы па

ступені агню. Калі пры гэтым пяэцца бульба, яблыкі, буракі, варыцца гарох і бабы, то смутак будзе з нагоды гаспадыні дома, а часам і гаспадара; але калі варыцца што-небудзь іншае, вадкая страва, то смутак будзе паходзіць не ад хваробы, а ад іншага няшчасця. Выпяканне хлеба паказвае на тое, што вестку пра няшчасце атрымаюць вусным шляхам, праз пачыльнага; выпечка бліноў і ляпёшак — на пісьмовае паведамленне пра тое ж.

Никифоровский. Материалы, с. 137.

Печку цепліць — пацешыцца, нанова заживеш (маладым пачатак каханья).

Васілеўскі, с. 33.

Плот — перашкода. Пераскочыць праз плот — правіцца.

Ляцкі. Материалы, с. 147.

Плот гарадзіць — дзяліцьба.

Васілеўскі, с. 26.

Бачыць плот усіх відаў — плёткі, абгаворы, знявага імені і гонару. Уласны плот — плёткі ад хатніх, чужы — тыя ж плёткі ад суседзяў; пералазіць праз плот — перанесці ўвесь цяжар абгавораў; будаваць плот — плёткі толькі рыхтуюцца; разбіраць яго — знішчаць плёткі ці дашуквацца іх вінаватых. Па разнастайнасці плота вызначаецца і разнастайнасць абгавораў. Пляцень паказвае а працягласць плётак і ўтойвання іх крыніцы; частакол — на дробныя плёткі з надзеяй адкрыць пачатак і віноўніка абгавораў; шчыкеты — на відавочныя плёткі, калі вінаваты і не імкнецца схавацца, а адкрыта зласловіць. Большая ці меншая адтуліна ў плоце паказвае на большую ці меншую колькасць плеткароў, з якімі даводзіцца лічыцца. Бачыць павалены плот ці раскіданыя яго часткі — позна даведацца пра перажытыя абгаворы.

Никифоровский. Материалы, с. 135.

Вар.: *Шейн*, III, с. 339; *Романов*. Опыт, с. 67; *Pietkiewicz*, s. 83.

Плуг правіць — карысная праца чакае.

Васілеўскі, с. 26.

Пожні незнаёмыя абглядаць — арэнды, спашка, перезд.

Васілеўскі, с. 26.

Попел у печы бачыць — злавацца будзеш.

Романов. Опыт, с. 67.

Пуга — кара. Пугаю біць каго — госць.

Васілеўскі, с. 26.

Пуны пустая — беднасць, смутак; **поўная корму** — багацце.

Васілеўскі, с. 26.

Пялёнкі — хрэсьбіны.

Васілеўскі, с. 26.

Рагожай накрыцца — недастатак.

Васілеўскі, с. 26.

Руіны замчышча або старога будынку — спатканне з даўнейшым знаёмым або гутарка аб прошлым.

Васілеўскі, с. 27.

Садок пры ясным надвор'і — прыемнае задаволенае жыццё.

Васілеўскі, с. 28.

Бачыць ува сне сажу — варожыя языкі абчэрняць.

Pietkiewicz, s. 83.

Вар.: *Fed., s. 215; Васілеўскі, с. 27.*

Саж — нездароў чалавек будзе (у Рэчыцкім пав.— абгавораць спячага).

Moszyński, s. 152.

Самавар — госці, прыяцелі.

Васілеўскі, с. 28.

Саха — праца, надзейся на лепшае.

Васілеўскі, с. 27.

Свечку бачыць — нябожчык будзе.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 147.

Скарб замураваць у сцяне — перасцярога перад зладзеям або пажарам.

Васілеўскі, с. 19.

«Аднаму мужычку прысніўся сон: вазьмі клад водле ручая: толькі тады цябе чэмер (конская хвароба) заб'ець да смерці (клад — к балесці)».

Добровольскі, I, с. 164.

Стол накрыты бачыць — на добрае гэта.

Романов. Опыт, с. 67.

Стол на тонкіх ножках — жыццё не зусім памыснае; стол з тоўстымі ножкамі — памыснае жыццё.

Васілеўскі, с. 28.

Страху новую на сваёй хаце бачыць — на радасць, а старую — на беднасць.

Романов. Опыт, с. 67.

Страху новую бачыць — нябожчык будзе, дамавіну рабі (параўн. дом). Тое ж: навіну пачуеш. Страху старую — госці.

Ляцкі. Матэрыялы, с. 147.

Стрэльбу аглядаць — сцеражыся зладзейства, стрэльбу чысціць — будзь асцярожны прад зваром ці дрэнным чалавекам.

Васілеўскі, с. 10.

Тапор — сварыцца будзеш.

Moszyński, s. 152.

Сяліба старая — нічога асаблівага; новая — перамена.

Васілеўскі, с. 29.

Талерка пустая — недастатак; поўная стравы — добра.

Васілеўскі, с. 29.

Бачыць кагосьці ў новай хаце — няшчасце таму і інш.

Шейн, III, с. 340.

Робяць хату новую — пакойнік.

Moszyński, s. 150.

Хату сніць — адлучыцца з дому ў дарогу ці саўсім аддзяліцца.

Серж., с. 41.

Хату новую будаваць — маладым радасць, старым людзям — збліжэнне смерці.

Васілеўскі, с. 31.

Філіжанку пабітую (чарапкі) — няўдача; цэлюю, напоўненую піццём — надта добрае значэнне, памыснасць.

Васілеўскі, с. 30.

Хамут на сябе ўскладаць — бяда, трывога, клопат; хамут уздзець на каня — падарожжа.

Васілеўскі, с. 31.

Хвораст збіраць і паліць — перамена пагоды к лепшаму, а таксама палепшанне адносінаў хатніх.

Васілеўскі, с. 31.

Хлеў чысціць (гной вывазіць) — хаўтуры ў радні або знаёмых.

Васілеўскі, с. 32.

Цвікі новыя — умацаванне гаспадаркі, даход; старыя цвікі — спадак або падарунак.

Васілеўскі, с. 14.

Цвяхі заганыць у сцяну — патрэбныя выдаткі.

Васілеўскі, с. 33.

Цэгла — няўдача.

Романов. Опыт, с. 57.

Цэгля купляць — пабагацееш.

Васілеўскі, с. 33.

Цэп навязваць — выпаўняцца твае надзеі, але не хутка.

Васілеўскі, с. 33.

Цэпы бачыць: гаворкі, малоцюць пра цябе языкамі.

Романов. Опыт, с. 67.

Цэпы бачыць — ураджай; будзе што малаціць.

Ляцкш. Материалы, с. 147.

Цэпам біць каго — чужак прыб'ецца, біць каго да крыві — чакай роднага. Гл.: біць.

Васілеўскі, с. 33.

Чараны ад нажа ці ад відэляцаў — страта.

Васілеўскі, с. 34.

Чарапкі ад гаршка глінянага бачыць — будзеш на хаўтурах.

Васілеўскі, с. 34.

Чарку пустую трымаць — няўдача, разаб'ецца інтарэс, які ўжо пачаў; чарку поўную гарэлкі — удачлівае выпадзенне думкі.

Васілеўскі, с. 34.

Чарпак (што чэрпаць ваду) без вады — недастатак, убытак жывёлы, з вадой чарпак — прыбыль у гаспадарцы.

Васілеўскі, с. 34.

Шафа поўная — добра, пустая — беднасць.

Васілеўскі, с. 35.

Яндоўку мыць і стаўляць у свіран — здавольненне з багатай восені; яндоўку спаліць — пабяднеш праз неўраджай або які выпадак.

Васілеўскі, с. 37.

Ярмо сніць — значыць, няволю; а дзеўцы — пайсці замуж.

Серж, с. 42.

СТРАВЫ

Усякая яда ў сне прадказвае нядобрае: хваробу таго, хто еў, а часцей за ўсё таго, хто бачыў сон. Гэта тым верагодней, чым з большым апетытам прайшла яда. Найбольш цяжкая хвароба бывае тады, калі даводзілася есці мяса і сала, прычым птушынае мяса прадказвае хваробы без смяротнага выніку, у той час калі мяса буйных жывёл, напр., каровы, свінні, авечкі, указвае менавіта на гэты вынік. Акрамя яды простая нарыхтоўка мяса буйных жывёл вядзе часам да такога ж выніку — хваробы.

Нихифоровский. Материалы, с. 138.

Абаранкі есці — абнова, грошы. Выгодна што-небудзь прадасі.

Ляцкіі. Материалы, с. 145.

Абед даваць — сваты будуць.

Романов. Опыт, с. 64.

Абедаць у сне — добра, уродза (ураджай), скацінка пераб'ецца да вясны. Частаваць абедам — клікаць на вясельнае застолле.

Ляцкіі. Материалы, с. 146.

Аб'есціся ўва сне — надта нягодна, кажуць — утопіцца.

Ляцкіі. Материалы, с. 146.

Алей піць — быць хворым, (ліць) — хуткае выздараўленне.

Васілеўскі, с. 10.

Бараніну есці — здохне ці прападзе што-небудзь са скаціны.

Романов. Опыт, с. 64.

Бараніну есці — мусіць, нядобрае.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 145.

Бліны есці — горка табе будзе, дасада. А **бачыць бліны** — знатца пісьмо атрымаеш ад сына-салдата. Таксама: пэльма якая-небудзь звоня аб табе (плёткі).

Романов. Опыт, с. 64.

Вар.: Россия, 9, с. 166.

Бліны есці — добрую навіну пачуеш; **бліны пячы** — адгукацца пра кагосьці добра; таксама: пісаць ліст.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 145.

Бліны пячы — стыд.

Шейн, III, с. 341.

Бліны есці — добрае значэнне, удача.

Васілеўскі, с. 11.

Булкі, пірагі (белы хлеб) есці — непрыемнасць, прыкрасць.

Романов. Опыт, с. 64.

Булкі (пірагі) — вораг ласкаецца да цябе, беліць словамі. Тое ж: непрыемнасць, беражыся.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 145.

Варыць ежу — сварка будзе.

Романов. Опыт, с. 64.

Верашчаку варыць — нядобрыя людзі кала цябе ходзюць. Тое ж: часцей клікаць і быць у гасцях.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 145.

Віно піць — ушаноўваць будучь.

Романов. Опыт, с. 64.

Віно піць — добрае значэнне.

Васілеўскі, с. 12.

Вішні есці — на слёзы.

Романов. Опыт, с. 64.

Вішні есці — верабі пшаніцу выядуць. Тое ж: пабоі і слёзы.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 145.

Вяндліну есці — добра, скацінка будзе вадзіцца; даваць — жадаць добра каму-небудзь.

Ляцкій. Материалы, с. 145.

Галоднаму быць — добра, нужды не будзя.

Романов. Опыт, с. 64.

Галоднаму быць — хораша, здароў будзеш.

Ляцкій. Материалы, с. 145.

Гарэлку піць — горка будзець, гора.

Романов. Опыт, с. 64.

Гарэлкай частаваць каго-небудзь — мець на іншага віды; калі ён будзе п'яны ад гэтага, то выкананне жадання; калі ж не — няўдача. Гарэлку прымаць ад каго-небудзь — наадварот. Тое ж: горка будзе.

Ляцкій. Материалы, с. 146.

Гарэлку — значыць справа скончыцца нічым, «пергарыць», як на гарэлцы.

Шейн, III, с. 340.

Гарэлку піць — хвароба.

Серж., с. 41.

Гарэлку жлактаць — будзеш на хрэсьбінах, ці ў гасцёх.

Васілеўскі, с. 18.

Горкае есці ў сне — нехта гневаецца на цябе. **Горкае піць** — к нуждзе. (гл. гарэлка, рэдзька, хрэн).

Романов. Опыт, с. 64.

Горкае есці ці піць — бяда, горка будзе табе. Плакаць будзеш.

Ляцкій. Материалы, с. 146.

Ігрушы есці — дак скулля абсядзе. Таксама: на слёзы.

Романов. Опыт, с. 64.

Ігрушы есці — кепска, скулля сядуць, ці паб'есся з кім.

Ляцкій. Материалы, с. 146.

Ікру есці — слёзы.

Романов. Опыт, с. 64.

Каўбасы есці — радасць, госці.

Васілеўскі, с. 21.

Каўбасы есці — хутка захварэш.

Серж, с. 40.

Малако бачыць — сварка будзе. Таксама: нядобра.
Таксама: клопат.

Романов. Опыт, с. 64.

Малако — цябе людзі хваляць; піць — будзеш хваліць некага. Таксама: дасада.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 146.

Малако піць — здароўе, прыбыль.

Васілеўскі, с. 23.

Малако піць — хвароба.

Серж, с. 40.

Масла бачыць каровіна — выкананне жадання.

Романов. Опыт, с. 64.

Масла есці — ад некага ўважэння дачакаеш. Тое ж: палавацца будзеш.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 146.

Мёд есці, дык пагана, горка табе будзе. Таксама: што-небудзь будзе. Таксама: сварка будзе. Таксама: нядобра будзе, журба.

Романов. Опыт, с. 64.

Мёд есці — нядобра; уджаліць нехта. Тое ж: сведкай будзеш.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 146.

Мёд — смерць.

Moszyński, s. 151.

Мёд — хвораму здароўе; здароваму прыбытак.

Васілеўскі, с. 23.

Муку аржаную — мўка будзе, дасада.

Романов. Опыт, с. 64.

Вар.: *Moszyński, s. 151.*

Муку бачыць — мўка, хвароба.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 146.

Мякіну есці — недастаткі.

Васілеўскі, с. 24.

Як сніцца сырое мяса (так) ясі, то хвароба.

Fed., s. 104.

Вар., Werenko, s. 104; Васілеўскі, с. 24.

Мяса ці сала есці — нехта ў роду ўмрэ.

Moszyński, s. 151.

Налеснікі — памыснасьць, дружба.

Васілеўскі, с. 24.

Настойку вішнёвую піць — пацешышся сумесна з блізкімі.

Васілеўскі, с. 25.

Пампушкі пшонныя — быць у гасцёх.

Васілеўскі, с. 25.

Піва піць — галава будзе балець. Тое ж: фыбра (ліхаманка) прычэпіцца.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 146.

Пірог есці — будзеш пацешаны.

Васілеўскі, с. 26.

Рэдзьку есці — гора.

Романов. Опыт, с. 64.

Рэдзьку есці — гора, горка будзе. Рэдзькай частаваць — мець злосць на каго-небудзь.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 146.

Рэпу есці — пагана, скулля; рэпу даваць — біць каго-небудзь.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 146.

Рэпу есці — здароўе.

Васілеўскі, с. 27.

Сала бачыць ці есці — біць будучь.

Романов. Опыт, с. 64.

Сала есці — нягодна; сварка і бітва. Спусцюць твае сала, г. зн. прыб'юць.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 146.

Салодкае есці — будзеш ад некага дзяку мець.

Романов. Опыт, с. 64.

Соладка есці — у горад паедзеш. Тое ж: багатыр станеш (г. зн. багаты).

Ляцкій. Матэрыялы, с. 146.

Смятану збіраць — прыбытак, добры знак.

Васілеўскі, с. 29.

Соль бачыць — непрыемнасці, солана будзе; рассыпаць — паб'юць; есці — нядобра; тое ж: цяжкія роды.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 146.

Сыр — сварка будзе. Таксама: на смерць, у тым доме будзе (нябожчык).

Романов. Опыт, с. 65.

Сыр бачыць — снег будзе. Тое ж: людзі цябе хвалюць.

Сыр есці — нягодна: сорам.

Ляцкіш. Матэрыялы, с. 146.

Сыр — бачыць малога хлопчыка. Калі сыр бачыць жанчына, то ў яе родзіцца сын.

Серж., с. 41.

Харчы мець у руках — прыгатоўся ў падарожжу.

Васілеўскі, с. 31.

Хлеб спечаны бачыць ці есці — туга якая-небудзь на сэрцы пячэцца. Таксама: нужда будзя. Хлеб пячы — пячаль будзя. Хлеб мясіць к пячалі. Гл.: веяць.

Романов. Опыт, с. 65.

Хлеб — хвароба.

Серж., с. 42.

Хлеб (цеста) мясіць — думкі споўняцца; прыгатоўся к добрай навіне; хлеба булку мець у руцэ — прыбыль у гаспадарцы.

Васілеўскі, с. 24, 31—32.

Цеста бачыць — на журбу. Гл. хлеб.

Романов. Опыт, с. 67.

Хрэн есці — паздаравеш.

Васілеўскі, с. 32.

Хрэн есці — гора.

Романов. Опыт, с. 65.

Хрэн — гора, слёзы. Тое ж: да нябожчыка.

Ляцкш. Материалы, с. 146.

Цукар, цукеркі есці — каханне, дружба.

Васілеўскі, с. 32.

Цыбулю чысціць — кароткі смутак; цыбулю есці — ажывішся і паправішся, калі хворы.

Васілеўскі, с. 32.

Цыкорыю есці — дрэннае жыццё; сварка ў сям'і.

Васілеўскі, с. 33.

Чай піць у сне — нечаканы падарунак. **З малаком чай** — сварка будзе.

Романов. Опыт, с. 65.

Чай піць у сне — у горад паедзеш, навіны пачуеш, а можа і гарбаты (чаю) узапраўду дзе нап'есся. Тое ж: бяседа.

Ляцкш. Материалы, с. 146.

Юшку рыбную хлябаць — беднасць, недастаткі; юшку з клёцкамі ды рыбай есці — удача, дужа добрае значэнне.

Васілеўскі, с. 36.

Ядомінай запасацца — падарожжа або асцярога перад галадоўкай.

Васілеўскі, с. 37.

Яйкі бачыць — не вот-та: скула сядзе. **Разбіць яйка** — смерць табе будзе.

Романов. Опыт, с. 65.

Вар.: Fed., в. 213.

Яйкі бачыць — сорам, скулы, слёзы. **Пабітае яйка** — да нябожчыка. Таксама: не жаніся на пэўнай асобе: яна нячэсная дзяўчына.

Ляцкій Матэрыялы, с. 145.

Яйца як сняцца, то нядобра: баячка зробіцца.

Moszyński, s. 151.

Яйца есці — будзе трасца.

Серж, с. 42.

Яйкі — непрыемнасць або нехта з'явіцца (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Яйка чырвонае — прыемная навіна.

Васілеўскі, с. 35.

Ялавічыну есці — скаціна падохне, вопад (паморак) будзя. Таксама: непрыемнасць, журба. Сваё мяса есці — не на дабро; утопішся.

Романов. Опыт, с. 64.

Ялавічыну есці — весткі, размовы. Сырую ялавічыну **бачыць** — непрыемная вестка, пісьмо пра смерць сваяка. **Вараную ці смажаную бачыць** — добрая вестка, заробак.

Ляцкій Матэрыялы, с. 145.

АДЗЕННЕ, АБУТАК, АЗДАБЛЕННІ

Адзежу бачыць чорную — пасцель будзець, захварэш. Таксама: падарунак. Белую — дак ета харашо; новую — нядуга; асабліва калі хто ў адлучцы ёсь, дак хварэць. Таксама: дабрабыт. У старой адзежы відзець (каго-небудзь), дак, знатца, вясёл ён, здароў. Таксама: на нястачу. Багатую адзежу харашэ бачыць. Многа адзёжы відзець — клопатаў многа будзя.

Романов. Опыт, с. 65166.

Адзежу белую бачыць — добра, хвалюць цябе суседзі; чорную — нягодна: людзі чэрнюць.

Ляцкіі. Материалы, с. 147.

Калі прысніцца чорнае адзенне ці такая ж хустка, гэта значыць, што ў хуткім часе хтосьці абгаворыць, ачэрніць.

Fed., с. 214.

Убранне (адзежа) белае — пабедзіць які чалавек, або вы пабедзіце якога чалавека. Убранне чорнае — чарната будзе чалавеку, няшчасце.

Mozynski, с. 152.

Пафарбаваць адзежу (вопратку) цёмнаю хварбай — смутак, светлаю або чырвонаю — вясёласць.

Васілеўскі, с. 10.

Аксаміт чорны бачыць — смутак, жалоба.

Васілеўскі, с. 9.

Андарак апрануць — чакай госця, мыць яго — цябе кінулі абмаўляць.

Васілеўскі, с. 10.

Армяк — гатоўся ў падарожжа.

Васілеўскі, с. 10.

Аўчынку добрую трымаць у руках — прыемнасць, радасць, удача; аблезлую — стратнасць.

Васілеўскі, с. 10.

Балахон — падарожжа.

Васілеўскі, с. 11.

Бісер бачыць — гэта слёзы. Таксама: вялікія клопаты, а малая карысць.

Романов. Опыт, с. 65.

Бісер, бусы, каралі, запанкі, жэмчуг — слёзы. Наогул: нягода. Гл: Бусы; Жэмчуг.

Ляцкія. Матэрыялы, с. 146.

Бот падраны — убытак.

Шейн, III, с. 340.

Боты новыя — прыемнае падарожжа, парваныя — прыкрае.

Васілеўскі, с. 11.

Боты шмаравец тлустасцяй — перамена пагоды на макрату.

Васілеўскі, с. 35.

Бурнос апрацаць — дарога.

Васілеўскі, с. 11.

Бусы, каралі, занізкі — слёзы, і чым буйней, тым горш. Таксама: руку парэжаш.

Романов. Опыт, с. 65.

Каралі чырвоныя — радасць, белыя — задавальненне, чорныя — смутак.

Васілеўскі, с. 21.

Бурку адзяваць — дажджы пойдучь. Тое ж: дарога чакае. Тое ж: скаціна захварэе. Здымаць бурку — засуха, голад. Тое ж: скаціна падохне.

Ляцкія. Матэрыялы, с. 146.

Бялізну чыстую насіць — дык добра, вясёлы будзеш.
Таксама: чыстым будзеш. А брудную — сорам. Мыць
бялізну — плёткі.

Романов. Опыт, с. 65.

Бялізну чыстую насіць — добра, ураджай, удача; бруд-
ную — нягодна ў дзела пападзеш. Надзяваць бялізну —
справа важная чакаецца. Тое ж: на хваробу.

Ляцкій. Материалы, с. 146.

Вопратку латаную чорную бачыць — непамыснасць,
надзець яе — хвароба.

Васілеўскі, с. 12.

Гальштук на шыю завязваць чорнага калёру — сму-
так, непамыснасць; светлага калёру — будзеш рад у
гасцёх.

Васілеўскі, с. 14.

Грэбень цэлы, новы — удачлівае выпаўненне плану,
грэбень без зубоў (шчарбаты) — шмат прыкрасцяў і
недадаткаў пры выкананні задуманага.

Васілеўскі, с. 14.

Грабянец у сне разламаецца, і яго няможна скласці —
значыць разыйдзецца з блізкім чалавекам (Шумілінскі р-н).
Зап. У: А. Васілевіч.

АІМЭФ, ф. 8, воп. 89, спр., сш. 1, № 61.

Жуковіну (пярсцёнак) бачыць — згубіць дружбу, жу-
ковіну зламаць — хтось блізкі памрэ, жуковіну згубіць —
вялікае няшчасце. Гл.: Пярсцёнак.

Серж., с. 40.

Жэмчуг — слёзы. Таксама: добрае знаёмства.

Романов. Опыт, с. 65.

Кажух адзяваць — ваўкі авечак зарэжуць.

Ляцкій. Материалы, с. 147.

«Як мужык мой быў у маскалэх, то, бало (бывала),
прысніцца мне кажух белы, то без перамены ён да мяне
картачку прышлэ».

Fed., s. 213.

Каменні дарагія мець — багацтва, спадак, выйгрыш.
Васілеўскі, с. 15.

Карону на сваёй галаве мець — павышэнне, паважанне ад іншых, адзнака, пашана.
Васілеўскі, с. 21.

Каўнярок цесны надзець — клопаты, незадавальненне.
Васілеўскі, с. 21.

Кашулю паркалёвую новую ці сукенку апрануць — прыемная навіна.
Васілеўскі, с. 26.

Лапці бачыць — гл. чаравікі. Тое ж: на смерць.
Ляцкій. Матэрыялы, с. 147.

Лапці плясці — працай палепшыш жыццё.
Васілеўскі, с. 26.

Лапці замест ботаў мець на нагах — абядненне праз кражу.
Васілеўскі, с. 22.

Матэрыял купляць светлы — добра, светлая дарога (Смаргонскі р-н).
АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Наметка — дарога.
Moszyński, s. 151.

Ніткі збытанія бачыць — перашкода ў справах. Гл.: матаць.
Романов. Опыт, с. 65.

Ніткі збытанія бачыць — плёткі; разбіраць ніткі — на цябе людзі плятуць (гл.: ткаць).
Ляцкій. Матэрыялы, с. 147.

Ніткі ўва сне — нехта абгаворыць.
Pietkiewicz, v. 83.

Ніткі — пачуць плёткі.
Шейн, III, с. 339.

Нітка белая — блізкае, вясёлае падарожжа; **чорная** — блізкае, смутнае падарожжа.

Васілеўскі, с. 25.

Палатно, халсціну бачыць — дарога будзя. **Ручнікі** — на дарогу. **Палатно расцілаць** — дарога якая-небудзь выпадзе табе. Таксама: **пісьмо прыйдзе**.

Романов. Опыт, с. 66.

Вар.: *Pietkiewicz, s. 83; Moszyński, s. 151.*

Палатно бачыць — у дарогу збірайся. **Ручнік** — дарога, **пісьмо**. **Фарбаванае палатно** — нягодна: хвароба можа прычыніцца; **пажар**.

Ляцкія. Матэрыялы, с. 147.

Звой палатна варожыць дарогу, на калёсах або пешкі.

Pietkiewicz, s. 83.

Палатно — дарога; толькі будзе клопатна ў дарозе.

Moszyński, s. 152.

Гл.: **Ручнік**.

Панчохі вязаць — грошы атрымліваць.

Романов. Опыт, с. 66.

Паркаль мераць ці бачыць — грошы атрымліваць.

Романов. Опыт, с. 66.

Новыя пасталы — добра, а **стоптаныя** — пагана.

Pietkiewicz, s. 83.

Пояс завязваць — цяжкая праца, а **развязваць** — палягчэнне працы.

Романов. Опыт, с. 66.

Пояс завязваць — жывот будзе балець; **развязваць** — палягчэнне, папраўка. Тое ж: **сям'і прыбавіцца**.

Ляцкія. Матэрыялы, с. 147.

Пяро птушынае пры шапцы — сон няважны.

Васілеўскі, с. 26.

Пярсцёнак надзяваць — жаніцца ці выходзіць замуж; **бачыць** — быць на чым-небудзь вяселлі.

Ляцкія. Матэрыялы, с. 146.

Вар.: *Романов. Опыт, с. 65.*

Рукавіцы надзяваць — перашкода.

Романов. Опыт, с. 66.

Рукаў кашулі адарваны — хваравітасць, страта; **рукаў пальта** — таксама ўбытак паважнейшы.

Васілеўскі, с. 27.

Ручнік белы — доўгае падарожжа, цёмна-брудны — няўдалае падарожжа.

Весялоўскі, с. 27.

Стужкі бачыць — замуж пойдзецц, калі дзеўка. Таксама: дарога.

Романов. Опыт, с. 65.

Стужкі бачыць — праводзіць у далёкую дарогу каго-небудзь; **упрыгожваць сябе лентамі** — самому некуды прыдзецца ехаць.

Ляцкій. Материалы, с. 147.

Сукенку бачыць — атрымаеш пісьмо (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Халявы шырокія ў сваіх ботах — багацце.

Васілеўскі, с. 31.

Хустку бачыць — пісьмо будзе. Таксама: падарунак.

Романов. Опыт, с. 66.

Хустку бачыць — пісьмо прыйдзе. **Хустку расцілаць** — пісьмо пісаць. **Чорная хустка** — благія весткі.

Ляцкій. Материалы, с. 147.

Калі прысніцца чорная хустка, або якаясь чорная адзежына — будзе пячаль.

Pietkiewicz, в. 82.

Хустка чорная — жалоба; **белую надзецц хустку** — дзяўчыне к сустрэчы з хлопцам; **чырвоная хустка** — знаёмства, **жоўтая** — к разлуцы. (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Хусткай цёплай абкрывацца — перамена к лепшаму, дастатак; **хустку парваную абглядаць** — прыкрыя плёткі, недастатак.

Васілеўскі, с. 32.

Цыліндр на галаве мець — пашана, высокі чын.

Васілеўскі, с. 33.

Чапец бачыць — раіцца з кім-небудзь пра важныя справы; **надзец** — клопаты.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 147.

Вар.: *Романов. Опыт, с. 66.*

Чапец чорны на галаве — смутак.

Васілеўскі, с. 34.

Чаравікі калі абуеш — добра, а разуешся — дрэнна. **Новыя чаравікі** — радасць, **старыя** — непрыемнасць. Таксама: патрэба. **Галоўкі ад старых сапагоў бачыць** — значыць, зробіш што-небудзь такое, што пасля сябе дурнем наза-веш.

Романов. Опыт, с. 65.

Чаравікі абуваць — да багацця; **разуваць** — да беднасці. Тое ж — да хваробы.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 146.

Чаравікі надзец старыя — пойдзеш у знаёмую дарогу, **новыя чаравікі** — незнаёмае падарожжа.

Васілеўскі, с. 34.

Шапку надзяваць — клопаты. **Шапку добрую насіць у сне** — гонар, а **дзіравую** — сорам.

Романов. Опыт, с. 66.

Шапку купляць — нажываць клопаты. **Гонар і слава.**

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 147.

Шапка на галаве — блізкае падарожжа.

Васілеўскі, с. 35.

Шнуроўку апрацаць — перамены к лепшаму, **знімаць з плеч яе** — к горшаму.

Васілеўскі, с. 35.

Шубу бачыць — шум будзеш чуць. Тое ж: хвароба.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 147.

Вар.: *Романов. Опыт, с. 66.*

ЖЫВЁЛЫ

а) млекакормячыя

Калі цяжарнай самцы сняцца, сына мецьме.

Fed., s. 215.

Калі жануць тавар або авечкі — нехта з сваіх памрэ.

Pietkiewicz, s. 82.

Оўцы — сваты.

Moszynski, s. 152.

Авец сніць — будуць госці.

Серж., с. 39.

Барана бачыць — памрэш. Таксама: ад глупства карысьць будзе. Авечку бачыць — зімой адліга. Таксама: смерць. Таксама: блёўкаць будуць, — гамонка дзе-небудзь будзе пра тую, хто відзіць. Добрых авечак, шлёнскіх бачыць — памрэць ад жабы хто.

Романов. Опыт, с. 67168.

Барана бачыць — прыніжэнне: набляюцца людзі на цябе.

Ляцкій. Материалы, с. 147.

Барсука злавіць — неспадзяваная ўдача, радасць.

Васілеўскі., с. 11.

Быдла біць — нехта прыб'ецца. Быдла выганяць з хлеву — небяспека, рызыка.

Васілеўскі., с. 11.

Калі бабе на часох сніцца бык, то будзе ў ёй сын.

Fed., s. 212.

Бык як б'е, то чалавек дабіваецца да жаншчыны.
Moszynski, s. 150.

Быка тлустага — даход.
Васілеўскі, с. 12.

Калі валы прысняцца — энк, валане (кліч) неяко будзе.
Fed., s. 215.

Вол красны — балесць. Вол сівы як сніцца дай коле рагамі,— добрэ: чалавек дабіваецца.
Moszyński, s. 153.

Валоў бачыць тлустых — багацце, худых — беднасць.
Васілеўскі, с. 12.

Гаўяда бачыць — клопат, пасці — якоесь няшчасце.
Серж, с. 39.

Ваўка бачыць — гоман, гаворкі будуць. Таксама: сваты будуць, калі маладому сніць. А калі воўк штосьці ўцягне, то вяселле будзе. Таксама: злоснік; калі чорны, дак з чорнымі валоссямі, а рыжы — дак з рыжымі — злоснік.

Романов. Опыт, с. 68.

Ваўка зловіш — урага зловіш.
Ляцкій. Материалы, с. 148.

Як сніцца, што воўк заступіў, то з некім важным гаварыць будзеш.

Як дзеўчыне прысніцца, што воўкі гоняць, а як усе сунуць, то кажуць, будуць сваты ўдавацца, а як адзін суне, да як дзе парве, укусіць, то ўжэ за таго пойдзе.

Воўк прысніцца, то гэта грэх.
Fed., s. 215.

Воўк — нядобра, нядуга.
Moszynski, s. 153.

Ваўка забіць — пазбудзешся клопату.
Васілеўскі, с. 12.

Воўка бачыць — шчасце.
Серж, с. 39.

Калі на святы дзяўчына сасніць ваўка (ці быка, барана, ці любую жывёлу мужчынскага полу) — будзе жаніх у хаце (Капыльскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 88, спр. 239-а, ст. 1, л. 5-а. Зап. У. А. Васілевіч.

Калі на Купалле сасняцца ваўкі — у гэты год выйдзеш за муж (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Воўк жаробку ўзяў — няўдача, страта.

Васілеўскі, с. 18.

Ваўчыную ляпу (пашчу) аглядаць — трывога, спатыкнешся з ворагам.

Васілеўскі, с. 23.

Вожыка бачыць — небяспека.

Романов. Опыт, с. 68.

Вожыка бачыць — навiна, браць яго ў рукі — непатрэбны клопат.

Васілеўскі, с. 16.

Жывёлу рэзаць — канец клопату.

Васілеўскі, с. 27.

Зайца бачыць — пагана. Таксама: падман.

Романов. Опыт, с. 68.

Зайца — кепска. Тое ж: купіш маёнтак: жаданне збудзецца.

Ляцкiй. Материалы, с. 148.

Зайца — пажар.

Шейн, III, с. 340.

Калі жонцы ў цяжку сніцца зайчык, то сын будзе.

Fed., s. 216.

Казу бачыць — паклёп пачуеш. Таксама: непрыемнасць.

Романов. Опыт, с. 68.

Каза — здароўе, чэрствасць.

Васілеўскі, с. 21.

Карову бачыць чорную — хвароба, чарната табе будзець. Таксама: небяспека. Карову даіць — слёзы, плакаць будзеш. Падоеную бачыць — непрыемнасць; непудоеную — спатканне з прыяцелямі. Цяля бачыць — на хваробу.

Романов. Опыт, с. 68.

Карову бачыць: сытую — хораша, прыбытак, багацце, а худую — беднасць. Карову даіць — дабрабыт. Кажуць: оту, ува сне кароўку даіла — будзе нешта добрае.

Ляцкіў. Матэрыялы, с. 148.

Кароў даіць — даход, задавальненне, добра.

Васілеўскі, с. 15, 21.

Каровы — ад незнаёмых людзей якісь прыбытак.

Серж., с. 40.

Карова — смерць (Капыльскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 88, спр. 239-а, сш. 1, л. 33 адв. Зап. У. А. Васілевіч.

Кароў бачыць, пасвіць — будзеш у людзях, на гасцях, балі (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Калі мужчына сасніць, што карова целіцца ці кабыла жарэбіцца, гэта значыць — прадказанне патомства (з *М. Федароўскага*).

Wista, 1903, s. 150.

Цялушку гладзіць — карысць, прыбытак у гаспадарцы.

Васілеўскі, с. 33.

Сніць, што шукаеш згубленага каня, азначае гора пасля смерці мужа.

Шлюбскі, II, с. 221.

Бачыць у сне чорнага каня нехарашо, к пакойніку. Калі сасніш, што на чорным кані едзеш — к смерці, на белым — к хваробе (Шумілінскі р-н). Зап. *У. А. Васілевіч.*

АІМЭФ, ф. 8, воп. 89, спр. 240, сш. 1, №№ 48, 59.

Каня бачыць — пасцель, цяжкая хвароба. Таксама: смерць. Таксама: хлусня, схлусіш што-небудзь. Таксама: хлусню пачуеш. Таксама: непрыяцель такі, нечаканы.

Гладкі конь — нічога, добра; а худэй — хвароба. Чорны конь — злоснік, ліхадзецель, а так які — прыдзецца ў дарогу ехаць. Лавіць каня ў сне — страта.

Романов. Опыт, с. 68.

Каня — вецер будзе; беллага — хораша, снег; чорнага — дождж, падман; сівага — добра.

Ляцкій Материалы, с. 148.

Як (сніцца, што) едзеш сівым канём, то шчасце будзе. Ехаць сівымі коньмі — павядзецца інтарэс.

Fed., s. 213.

Калі цяжарнай кабеце сніцца жарабец, то ёй Бог дасць сына.

Fed., s. 214.

Каня бачыць рыжага — добра; чорнага — кепска.

Серж, с. 40.

Грыву конскую бачыць — добрае значэнне.

Васілеўскі, с. 14.

Каня сівога — к шчасцю, чорнага — к смерці, чырвонага — к хваробе (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Каня бачыць — пажар, вецер (Докшыцкі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 89, спр. 240, бл. 2.

Бачыць коней — будзе якая-небудзь мана наконт таго, хто бачыць сон. Калі гэта быў свой хатні конь, то падман пойдзе са сваёй сям'і; чужы — ад старонніх і суседзяў; полавыя адрозненні бачаных у сне коней паказваюць на ілжывага мужчыну ці жанчыну. Калі конь збіраецца брыкнуць, падмяць пад ногі, укусіць, то ілжывымі размовамі пра таго, хто бачыць сон, хтосьці стараецца нанесці яму матэрыяльную шкоду, разбурыць старую прыязнасць і сяброўства. Бачыць коней запряжаных, у рабоце і нават у путах — не цягне за сабою нічога небяспечнага для спячага і пераважна застаецца бяспечным, хоць конь свяшчэнніка і яўрэя пры такіх умовах абавязкова прадказвае падман.

Никифоровский. Материалы, с. 136 і 137.

Конь чорны — нядуга. Конь чырвоны — гарачка. Конь сівы — добра. Як сніцца огір (жарабец) і вельмі ржэ,— то чалавек вельмі дабіваецца да дзеўкі.

Moszyński, s. 151.

Кошку бачыць — падзярэшся з кім.

Романов. Опыт, с. 68.

Ката, які на кут лезе — злодзей прыйдзе.

Шейн, III, с. 340.

Котка (кошка) — прыкрасць праз здраду.

Васілеўскі, с. 21.

Ката бачыць — хтось хоча ашукаць.

Серж, с. 40.

Крата ўбачыш — чакай злодзея.

Романов. Опыт, с. 68.

Лісіцу бачыць — дак пажар будзецц. Таксама: падман ад прыяцеля.

Романов. Опыт, с. 68.

Лісіцу бачыць — чалавека хітрага бойся.

Ляцкі Матэрыялы, с. 148.

Мышы — будзе голад.

Серж, с. 40.

Калі сніцца мядзведзь, то пабачышся з панам.

Pietkiewicz, s. 83.

Вар.: *Moszyński, s. 151.*

Бачыць мядзведзя, які хапае і валіць чалавека,— значыць, хваробу ў розных стаднях яе развіцця.

Калі мядзведзь толькі гнаўся, але не дагнаў — значыць хвароба толькі пагражае, значыць, гэта перасцярога, каб чалавек асцерагаўся, быў больш пільны.

Калі мядзведзь дагнаў, паваліў — значыць, чалавек зляжа ў пасцель і інш.

Шейн, III, с. 340.

Мядзведзя бачыць — пасцель цяжкая, хвароба, паляжыш. Чорны мядзведзь — на хваробу; а слі ўдарыць, а водалі бачыць — даіва будзецц. Таксама: смерць сродніка.

Романов. Опыт, с. 68.

Мядзведзя бачыць — хвароба, гэта давяроная (верная, выпрабаваная) рэч; ён сядзе табе на плечы.

Ляцкіі Матэрыялы, с. 148.

Мядзведзь — нядуга.

Moszyński, s. 151.

Мядзведзя бачыць у сне — трэба чакаць сватоў.

Романов, 8, с. 306.

Рогі — небяспека.

Васілеўскі, с. 27.

Сабаку бачыць — паявіўся вораг і паклёпнік. Калі сабака ўкусіў да крыві — такім зрабіўся адзін са сваякоў; без крыві — блізкі, хоць і не крэўны чалавек. Калі гэты ўкус здарыцца раптоўна, то варожасць вядзецца патаемна; калі ж пасля барацьбы, адбою — варожасць яўная. Калі ж сабака толькі нахлываецца, пагражае ўкусіць і адбіта ад нападу, то вораг абмяжоўваецца адным паклёпніцтвам, якое мала прынясе шкоды імені і гонару таго, хто бачыць сон. Бачыць сабачую бойку — прысутнічаць прыспрэчцы і бойцы; з крывёю — сваякоў, без крыві — старонніх, суседзяў.

Никифоровский Матэрыялы, с. 136.

Вар.: *Серж*, с. 31.

Сабаку бачыць — добры сон; а хто кажа: нехарошы. Таксама: брэхні. Калі кусае — дак вораг цябе ўкуся. А калі лашчыцца — друг будзе. Сабаку злога ці бешанага — злоснік нейкі. Таксама: хвароба сябра.

Романов. Опыт, с. 68169.

Сабака — другая пазнаеш. І наадварот: укуся хто-небудзь. Калі рабы — крэўны з'явіцца.

Ляцкіі Матэрыялы, с. 148.

Сабака як лашчыцца — шчасце.

Moszynski, s. 159.

Калі ўва сне сабака кусае, то вораг укусіць. Калі ад сабакі адаб'ешся — добра, а як сабаку, што цябе хацеў укусіць, суздром уб'еш, то шчэ лучшай.

Pietkiewicz, s. 83.

Калі сабака кусае — непрыяцелі нанясуць знявагу.

Шейн, III, с. 340.

«О, дзеткі, калі сніцца, што сабакі кусаюць, то трэба згаварыць тройчы: «Багародзіцу», каб Бог перамяніў, бо напэўна нехтась цябе будзе біць».

Fed., в. 214.

Калі сніш, што сабакі кусаюць — так гэта ўжо чалавек што-небудзь клявеча на цябе (Смаргонскі р-н).

ЛІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Сабака шалёны — небяспека ад свайго чалавека; біць шалёнага сабаку — прыб'ецца непажаданая асоба.

Васілеўскі, с. 35.

Брахню сабакі чуць — малаважныя навіны.

Васілеўскі, с. 11.

Свінню бачыць — ведзьма цябе здрадзя. Таксама: ета людзі супастаты на цябе. Ліхадзецель нейкі ў цябе. Злосніца. Белая свіння — смерць. Свіння з парасятамі — знатца, у двор дармаед прыйдзець.

Романов. Опыт, с. 68.

Свіння — людзі будуць, госці. Белыя свінні ці свіння з парасятамі — да нябожчыка вядомасць, будуць яго везці.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 148.

Чорна свіння — нядобра: ці смерць, ці нядуга.

Moszyński, s. 152.

Свінню бачыць — сустрэць ворага.

Серж, с. 41.

Свінню адну бачыць — абгавор; свінню з парасятамі — даход, знаходка, выйгрыш.

Васілеўскі, с. 28.

Парасё рэзаць — перамена. Гл.: Свіння.

Васілеўскі, с. 26.

Свінню дзікую бачыць — паважная небяспека.

Васілеўскі, с. 15.

Скаціна калі есць, бачыць — на бяскорміцу. Выганяць скаціну ў поле — смерць будзе.

Романов. Опыт, с. 68.

Скаціну бачыць наогул — нягодна: падзеж ці бяскор-
міца. Быдла ў поле гоніш — нехта з радні памрэ.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 148.

Выганяць быдла (статак, жывіну, скаціну) альбо
авечкі ў поле, то будзеш бачыць провад, або будзеш сам
на ём.

Fed., s. 212.

Калі сніцца, што жывіну, або гоўца (авечкі) жануць,
то нехта з сваіх умрэ.

Fed., s. 212.

Статак бачыць у сне — непрыгожая размова ў сяле
(Капыльскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 88, спр. 239-а, сш. 1, л. 33 адв. Зап. У. А. Васілевіч.

Трусоў бачыць — госці будуць.

Романов. Опыт, с. 68.

Хвост чый мець у руках — стыд, незадаволенасць,
крыўда.

Васілеўскі, с. 31.

Хвост чый бачыць ува сне — хваставаць будзеш.

Романов. Опыт, с. 69.

Ягня зарэзаць — пазбавішся добрага прыяцеля праз
сваю жорсткасць.

Васілеўскі, с. 36.

Калі носіш ягня на руцэ — значыць, у мацеры за-
хварэе дзіця.

Wereńko, s. 104.

б) птушкі

Арла бачыць — атрымаеш пісьмо пра смерць кагосьці.

Романов. Опыт, с. 69.

Як бярэменнай прысніцца арол — сын будзе.

Fed., s. 214.

Арол ці птах які прыляціць — то ведамасць.

Moszyński, s. 151.

Бусла (буцяна) бачыць — вялікая страта.

Романов. Опыт, с. 69.

Бусла (бацяна) — дабрабыт. Наогул, буйных птушак бачыць — добры сон, а дробных — блага.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 48.

Як кабеце ў цяжку сніцца бусел, сын будзе.

Fed., s. 212.

Бацяна (бусла) лятучага бачыць — пераездка, на гняздзе — спадзявайся гасцей; да бацяновага клопату прыслухоўвацца — важныя выпадкі між родных.

Васілеўскі. с. 11.

Варону калі бачыш, што нясець што ды ўпусціць — дык грошы найдзеш.

Романов. Опыт, с. 69.

Варону — каня украдуць. І наадварот: коні знайдуцца.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 148.

Калі прысніцца, што варона гракае, то нехтась умрэ.

Fed., s. 215.

Вераб'я бачыць, злавіць — зацяжарыш; а калі ўжо нявольна (замужам), дык радзіны скоро. (Параўн. жава-ронак, птушка).

Романов. Опыт, с. 69.

Вераб'я бачыць — калі кабета, дак забярэменее. Тое ж: людзі хітруюць. Вераб'я лавіць і спаймаць — выя-віць злодзея.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 148.

Гняздо птушынае знайсці — прыйдзеш на лепшае месца.

Романов. Опыт, с. 69.

Гняздо — сямейныя справы, нежанатым — жанім-ства.

Васілеўскі, с. 14.

Голуба бачыць — янгал кала цябе быў. Таксама: жаніх будзя. Многа галубоў — на шчасце.

Романов. Опыт, с. 69.

Лавіць галубы — дастанеш хутка грошы.

Fed., s. 213.

Голуб як прыляціць — сваты.

Moszyński, s. 150.

Гусей, калі белых — на снег; **калі крычаць** — пам-
рэ хто-небудзь, паплачаш.

Романов. Опыт, с. 69.

Гусей — народу шмат убачыш, бяседа нейкая.

Ляцкій. Материалы, с. 148.

Гусі — сваты.

Moszyński, s. 150.

Гусей крыж — навіны, іхны прылёт — добра, адлёт —
смутак.

Васілеўскі, с. 15.

Дзятла, які дзяўбе, бачыць — нечаканыя весткі. Так-
сама: журба.

Романов. Опыт, с. 69.

Дзятла бачыць — людзі наклююцца на таго чалавека.

Ляцкій. Материалы, с. 148.

Калі бярэменнай прысніцца дзяцел, сына мецьме.

Fed., s. 213.

Жаваронка бачыць — зацяжарыш (параўн. вераб'я,
птушку). Таксама: на вяселле.

Романов. Опыт, с. 69.

Журава бачыць — пустая надзея.

Васілеўскі, с. 18.

Зязюлю бачыць — журба.

Романов. Опыт, с. 69.

Зязюля — бяда, слёзы.

Ляцкій. Материалы, с. 148.

Качку ўбачыш — пісьмо будзе. А злавіць ці купіць
яе — ажаніцца.

Романов. Опыт, с. 69.

Калі прысніцца бярэменнай качка, то дачка будзе.
Fed., s. 213.

**Коршака бачыць — вораг будзе і злодзей; а калі ка-
го задзярэць — то на смерць паказвае.**
Романов. Опыт, с. 69.

Каршуна злавіць — пераможаш ворага.
Васілеўскі, с. 21.

**Курэй бачыць — клопаты будуць. Таксама: прыяцелі
будуць.**
Романов. Опыт, с. 69.

Курчаты малыя — к радасці (Смаргонскі р-н).
АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Кураня рэзаць — непажаданыя госці або хвароба.
Васілеўскі, с. 33.

**Ластаўку — навіну пачуеш, сын з салдатчыны вер-
нецца.**
Ляцкіі. Матэрыялы, с. 148.
Вар.: Романов. Опыт, с. 69.

**Пеўня бачыць — жаніх знойдзецца. А калі ён чыр-
воны, то пажар будзе.**
Романов. Опыт, с. 69.

Пеўня — бітва будзе. Мусіць пры выпіўцы.
Ляцкіі. Матэрыялы, с. 148.

**Дзюб пеўня — нязгода ў сям'і; дзюб качкі — абмо-
ва; дзюб птушкі — выпадак з агнём.**
Васілеўскі, с. 16.

**Птушак дзікіх бачыць — падарунак будзе. А злавіць
іх — на радасць.**
Романов. Опыт, с. 69.

**Птушку злавіць — зацяжарыш (параўн. вераб'я, жа-
варонка); а халастая замуж пойдзе.**
Романов. Опыт, с. 70.

**Калі бярэменнай сніцца птушка маленька — дачка
будзе.**
Fed., s. 215.

Саву бачыць — спатканне.

Романов. Опыт, с. 69.

Калі цяжарнай кабеце сакол сніцца, то Бог ёй сына дасць.

Fed., s. 215.

Сакол — дабіваюцца жаніхі.

Moszyński, s. 152.

Салаўя чырыканне — каханне; іншых простых птушак — навіны.

Васілеўскі, с. 35.

Турчака пачуць — малаважныя навіны.

Васілеўскі, с. 29.

в) рыбы, паўзуны, земнаводныя

Калі сніцца рыба, то будзе ўлетку дождж, а зімою адлега.

Pietkiewicz, s. 28.

Вар.: Серж., 41; АІМЭФ, ф. 8, воп. 89, спр. 240, бл. 2 (Докшыцкі р-н).

Рыба сніцца на дождж, на снег або на адлегу.

Pietkiewicz, s. 83.

Рыбу лавіць — адліга.

Шейн, III, с. 340.

Рыбу вялікую бачыць — дождж.

Шейн, III, с. 341.

Рыбу — калі жывая, дак дзеці жыць будуць (таксама: здароўе), а калі мёртвая — памруць (таксама: хвароба). Калі ўловіш рыбіну — зацяжараеш (гл. карася, п'яўку, жабу). Свежую рыбу бачыць — што-небудзь пачуеш, навіну якую. Выбіраць рыбу — нездаровы будзеш. Лавіць рыбу — непагадзь; хвароба; падарунак. Вудзіць рыбу — нуда будзе.

Романов. Опыт, с. 70.

Рыбу бачыць у сне — будзе байструк (Капыльскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 88, спр. 239а, ст. 1, л. 33 адв. Зап. У. А. Васілевіч.

Калі яшчэ няма яўных прыкмет цяжарнасці жанчыны, а між тым гэта цяжарнасць ужо наступіла, жанчына бачыць у сне ракаў, дробных звяроў і птушак і, у асаблівасці голых, сляпых дзіцянят гэтых жывёл: шчанят, кацянят, мышанят і інш.

Никифоровский. Материалы, с. 137.

Калі баба па часох [цяжарнай] прысніцца рыбка маленечка — дачка будзе.

Fed., s. 215.

«Як сніцца жонке, што ловіт жывую рыбу, то абярэменее; як сніцца жонке рыба платаная і нежыва, то абярэменее, да дзіятка ўмрэ». У Рэчыцкім [павеце] сон пра лоўлю рыб прадказвае дождж, снег, адлігу.

Moszyński, s. 152.

Бачыць у сне белую рыбу — атрымліваць сярэбраныя грошы; выгада, прыбытак у доме. Бачыць рыбу цёмную: акуня, шчупака, ліня, ментуза, пескара і інш. — таксама грошы і прыбытак, хоць і нязначныя. Але бачыць рыбіна мяса, есці вараную і ў іншым выглядзе рыбу — хвароба ў большасці выпадкаў уласная, радзей — блізкіх, сваякоў, гледзячы па тым, хто з іх еў рыбу.

Никифоровский. Материалы, с. 134.

Рыбу бачыць буйную — добра; дробную — хвароба... Рыбу лавіць у мутнай вадзе — хвароба, непагадзь.

Ляцкий. Материалы, с. 148.

Рыба — пакорлівасць, згода.

Васілеўскі, с. 27.

Рыбіну зачапіць шнуром — даход.

Васілеўскі, с. 35.

Рака бачыць сырога — нішто, а варанага — якой-небудзь стыд прымеш, напачэш ракі. Таксама: ворагі; плёткі.

Романов. Опыт, с. 70.

Рак — перамена ў працы.

Васілеўскі, с. 26.

Рака бачыць — быць п'янаму.

Серж, с. 41.

Карася, ліна, акуня бачыць — зацяжарэш на хлопца (гл. рыбу).

Романов. Опыт, с. 70.

Калі бярэменнай сніцца лін, то ёй Бог дасць сына.

Fed., s. 214.

Шчупака бачыць — хвароба.

Романов. Опыт, с. 70.

Як бабе ў цяжку шчупак сніцца — сын будзе.

Fed., s. 215.

Ярша (рыбіну) злавіць — добра, гладзіць — перашкоды.

Васілеўскі, с. 17.

Насуперак чаканню, бачыць у сне змей, вужоў, яшчарак і жаб вельмі добра. З аднаго боку ў доме трэба чакаць матэрыяльнага дабрабыту, хоць і нязначнага, а з другога — пра спячага ідзе добрая размова, асабліва калі адзін з паўзуноў апынуўся за пазухаю. Укус змяі толькі павялічвае жаданы дабрабыт ці добрую гаворку пра спячага.

Никифоровский. Материалы, с. 137.

Гада бачыць — ураг, непрыятны чалавек. Таксама: злая жанчына, ведзьма.

Романов. Опыт, с. 70.

Сняцца вужы — чалавек або ўжэ хворы, або заняду-жаеш.

Pietkiewicz, s. 84.

Гада — чалавек нейкі ўкуся.

Ляцкій. Материалы, с. 148.

Вар.: *Серж, с. 39.*

Калі сніцца, што гадзюка ўкусіла, то сцеражыся ліхога чалавека, а калі гадзюку ўб'еш, то пабораш ворана.

Pietkiewicz, s. 84.

Як вуж у сне ўкусиць, то нехта будзе грошы ўпамінацца.

Калі сніцца вуж, то будзе ў таго дзіця.

«Мне раз снілася, што вуж, вылезшы з вады, злез мне на плечы, то кумою была».

Fed., s. 215.

Вуж як уецца кала цябе, а не ўкусіць — шчасце. Вуж як укусіць за від ці за руку, — нехта непраменна ў роду ўмрэ. У Рэчыцкім павеце сон такі азначае, што спячы хворы альбо таксама неўзабаве захварэе.

Moszynski, s. 152.

Змяю бачыць — конь удара. А калі гоніцца — вораг ёсь, напасць, нацягнуць хочаць. Таксама: патаемны вораг. **Вужа бачыць — сватоў чакай.**

Романов. Опыт, с. 70.

Калі змяя кусае — непряцелі нанясуць знявагу.

Шейн, III, с. 340.

Змеі сняцца — значыць, злы чалавек, хто хоча цябе ўкусіць (Шумілінскі р-н). Зап. У. А. *Васілевіч*.

АІМЭФ, ф. 8, воп. 89, спр. 240, сш. 1, № 60.

Жабу бачыць — зацяжараш. Таксама: непрыемнасць; зайздасць. Таксама: п'яных убачыш.

Романов. Опыт, с. 70.

Жабу — страта маёмасці, бяда, няшчасце.

Ляцкія Матэрыялы, с. 148.

Жабу лавіць — пусты клопат.

Васілеўскі, с. 17.

Жабу бачыць — хтось прычэпіцца.

Серж, с. 40.

Рапуха — непрыемнае спатканне.

Васілеўскі, с. 27.

Яшчарку бачыць — малы ўраг.

Романов. Опыт, с. 70.

Яшчарку — хітры чалавек.

Ляцкія Матэрыялы, с. 148.

Яшчарка — малы неспадзяваны клопат, а нават страх; яшчарку гладзіць — за рызыкаўнае дзела ўчэпішся.

Васілеўскі, с. 37.

П'яўку зловіш — зацяжараш: п'яўка ўвап'ецца, дак не мінецца, зацяжараш. Параўн. Рыбу.

Романов. Опыт, с. 70.

г) **насякомыя**

Блаху біць — малая прыкрасць.

Васілеўскі, с. 11.

Блох лавіць — на смерць; а вошай — грошы будуць.

Романов. Опыт, с. 70.

Вар.: *Fed., с. 216; Ляцкій. Материалы, с. 148; Шейн, III, с. 340; Серж., с. 39; Pietkiewicz, s. 84; Moszyński, s. 153.*

Вошы — беднасць, смутак (некаторым прыбыль); **вошы біць** — добры знак, удача.

Васілеўскі, с. 12.

Гніды мець — дробныя грошы атрымаць.

Васілеўскі, с. 14.

Жука чорнага бачыць — невясёлая навіна.

Васілеўскі, с. 18.

Мурашак бачыць — дак гэта руплівых людзей убачыш.

Романов. Опыт, с. 70.

Мурашку бачыць — дастанеш працу.

Васілеўскі, с. 24.

Муха ўкусіла — хатняя сварка.

Васілеўскі, с. 24.

Мухі — вельмі вялікі клопат.

Серж., с. 40.

Павук — хітрасць, небяспека.

Васілеўскі, с. 25.

Пчол у палёце — мяцеліца.

Шейн, III, с. 340.

Як сніцца, што пчолы раяцца, то пажар будзе.

Fed., с. 214.

Рой [пчол] — смерць.

Moszyński, s. 152.

Пчолы бачыць — вельмі трудныя думкі.

Серж., с. 41.

Пчол бачыць — на снег ці на дождж. Таксама: на-
пасць. Таксама: непрыемнасць. Таксама: маладой бабе
калі джала ўпусця — забярэменя. Калі рой выйдзя,
дак памрэ хто — сірату прымеш. Таксама: сям'я раза-
рыцца.

Романов. Опыт, с. 70.

Вар.: Fed., s. 214.

Пчолы бачыць — добра. Калі пераймаеш чы абіраеш
іх — карысць у хадзяйстве.

Ляцкіі Матэрыялы, с. 148.

Адбівацца ад пчолаў — папсуеш сабе інтарэс.

Васілеўскі, с. 9.

Саранчу на сваім полі ці гародзе — страты, блягі
ўраджай.

Васілеўскі, с. 35.

Таракан — абманчывая трывога.

Васілеўскі, с. 29.

РАСЛИНЫ

Бачыць авёс — на хваробу — смерць.

Werenko, s. 104.

Агрэст перабіраць — слёзы, варэнне агрэставае есці — радасць.

Васілеўскі, с. 9.

Агуркі бачыць — хвароба будзе табе.

Романов. Опыт, с. 72.

Агуркі бачыць — няخورаша.

Тое ж: засуха.

Ляцкіі. Матэрыялы, с. 149.

Агуркі збіраць — к пакойніку (Смаргонскі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

Агуркі салёныя есці — слёзы, беднасць; збіраць з гароду — смутак.

Васілеўскі, с. 9.

Агурок есці — хвароба.

Серж., с. 39.

Арэхі — на слёзы.

Романов. Опыт, с. 72.

Вар.: *Ляцкіі. Матэрыялы, с. 149.*

Арэхі есці — хтось судзіць.

Серж., с. 39.

Брусніцы перабіраць — слёзы, есці — добра.

Васілеўскі, с. 11.

Бульбу бачыць — скулля будзе. Таксама: ураджай будзе на бульбу. Таксама: на слёзы.

Романов. Опыт, с. 71.

Бульба — дрэнна: скула, як бульба, сядзе.

Ляцкий. Материалы, с. 149.

Сасніш, што бульбу выграбаеш з-падмосця, то бунт будзе (Шумілінскі р-н). Зап. У. А. *Васілевіч*.

АІМЭФ, ф. 8, воп. 89, спр. 240, сш. 1, № 47.

Бульбу з зямлі выбіраць — клопат (на карысць).

Васілеўскі, с. 13.

Бульбу несці — клопат, які выйдзе на добрае. **Бульбу скрабаць** — атрымаеш занятак.

Васілеўскі, с. 11.

Буракі — добра.

Васілеўскі, с. 11.

Бэз, кветкі — невялікая забава.

Романов. Опыт, с. 72.

Бярэзіну зрэзаць — нявольна зробіш шкоду суседу.

Васілеўскі, с. 12.

Гарбузы бачыць — нядобра, хвароба. Шчэ калі здаровыя, дак нішто, а калі гнілыя, то доўга будзеш ляжаць. **Наогул, гнілое што бачыць** — раны насіць, гніць будуць. Таксама: моташнасць, нуда.

Романов. Опыт, с. 71.

Гарбуз бачыць — хвароба ці якая-небудзь знявага.

Серж, с. 39.

Гарбуз свежы — добрая навіна, **стары гарбуз** — лішні клопат.

Васілеўскі, с. 13.

Гарох, боб убачыш, дак ета паплачаш: слёзы пасыплюцца, як боб, ці як гарох. Гл. жыта, проса.

Романов. Опыт, с. 71.

Вар.: Шейн, III, с. 340; Богданович, с. 49.

Гарох, бабы, фасоля — на слёзы. Тое ж: на ўраджай, на прыбытак.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 149.

Боб — сварка, есці сыры — клопаты, боб лушчыць — добра.

Васілеўскі, с. 11.

Грыбы браць — нядобра, хоць якая хвароба, да ўсё паплачаш; — што луччыя грыбы бярэш, добрыя (баравікі), дак хужай гора. Таксама: прыбытак. І наадв.: страта. Таксама: скула сядзе.

Романов. Опыт, с. 71.

Грыбы есці — небяспека.

Васілеўскі, с. 14.

Грыбы сніць — на смерць (Докшыцкі р-н).

АІМЭФ, ф. 8, воп. 89, спр. 240, бл. 2.

Дрэва ссечанае ці зламанае бачыць — памрэ старшы ў доме; таксама — бярвяно, калоду. Дрэва сухое — на дасад, сохнуць будзеш. Дрэва сагнутае — нуда будзець. Дрэва зялёнае — весялосць; голае — сумота. Дрэва ў цвеце — непрыемнасць. Наогул ліставае дрэва — прыдзецца жыць між сварлівых людзей. Наогул хвойнае дрэва — сум пасля працы радасці. Лес сасновы — на пажар. Лес бачыш, калі цёмны, дак ета пячаль, гора вялікае. Таксама: хвароба. Дровы бачыць — сухота будзе. Дзёгаць — на дасад. Гл. яшчэ сад, бэз.

Романов. Опыт, с. 71.

Дрэва зялёнае — улюбіцца; без лістоў — удаўцом будзеш. Тое ж: сум, журба. Сячы дрэва — памрэ нехта. Дрэвы шумяць — сварка.

Ляцкій. Матэрыялы, с. 149.

Дрэва сухое — хваравітасць або — хаўтуры ў блізкіх. Дрэва цвятучае — дужа добра, дадатны вынік тваёй працы. Дрэва цяністае — добра: інтарэсы пойдучь па думцы тваёй; абадранае сухое дрэва — смутак, няўдача.

Васілеўскі, с. 28, 33.

Дрэва з пладамі — набыццё маёмасці; дрэва без лісця — ашукаюць цябе; дрэва зялёнае, цвітучае — веселасць, багацце. Калі хвораму сніцца дрэва — выздара-

вее, засохшае — хвароба далейшая або смерць; дрэва ў агні — смутак, жалоба. Дрэва рубаць — страта, сядзіць — багацце, зламаць — сварка. Дуб — добрае здароўе.

Васілеўскі, с. 16.

Дрэва засохнутае ля тваёй будыніны — хаўтуры каго-небудзь з радных або якая непамысласць.

Васілеўскі, с. 20.

Елку, прыбраную цукеркамі (калядную) — шчаслівае жыццё; елачку бедную бачыць, без аніякага ўбранства — незадзвальненне, недастатак.

Васілеўскі, с. 16—17.

Жолуд бярэш пад дубам — смерць. Як сніцца, што жолуд з дуба падаець і ты яго бярэш пад дубам, то — смерць.

Moszyński, s. 153.

Журавіны — карысная прыкрасць.

Васілеўскі, с. 18.

Жыта на ніве зялёнае ўбачыш — знатца, ажэніш сына ці дачку выдасі. Таксама: нядобра. Паспелае жыта — добра жыць будзеш. Таксама: на ўраджай. Таксама: ці скула сядзе, ці хвароба злучыцца. Жыта ў зернях — добра, к жыццю к добраму; але зернавы хлеб — на слёзы. Азіміну зялёную бачыць — добра, вясёласць табе будзе. Таксама: ета к жыццю к дабрачому. Таксама: прыбытак. Гл. гарох, проса, жаць.

Романов. Опыт, с. 71.

Жыта на ніве — добра: гаспадар багаты будзе.

Ляцкіі Матэрыялы, с. 149.

Жыта — добра: у дружбы жытка добра.

Moszyński, s. 153.

Жыта ўмалотнае — багацтва, удача, паправа жыцця; жыта недастатак — беднасць, няўдача.

Васілеўскі, с. 18.

Жыта бачыць зялёнае — вельмі добра, прыбытак; спелае — няшчасце ці хвароба.

Серж, с. 40.

Рунь бачыць — у гаспадарцы ў жывёла мае быць прыплод.

Серж., с. 41.

Калоссе на полі збіраць — невялікі даход.

Васілеўскі, с. 20.

Каноплі, лён браць — слёзы будуць.

Романов. Опыт, с. 71.

Капусту бачыць — хвароба будзе, — што болей, дак худжай. **Качанне** — дрэнна, хвароба будзець.

Романов. Опыт, с. 71.

Кветкі рваць — хваліць будуць. **Кветкі на галаве насіць** — наб'юць.

Романов. Опыт, с. 72.

Кветкі белыя — то плёткі.

Fed., в. 213.

Кветкі («цацкі») — плёткі.

Mozynski, s. 151.

Кветкі сніць заўжды кепска.

Серж., с. 40.

Крапіву есці — добра; калі хвораму яна сніцца, няхай згатуе, як шчаёю — з'есць, бо можа гэтага патрабуе арганізм. **Крапівой сцябаць сябе** — зробіш тое, аб што будзеш шкадаваць.

Васілеўскі, с. 21.

Прабірацца скрозь лясны — травяны гушчар, блытацца ў ім — падаць — пераадольваць шматлікія перашкоды, цярпець няўдачы ў дасягненні намечанай мэты. **Калі пры гэтым мае месца** — пагоня, то яна не павялічвае перашкод, хоць і не пакідае іх.

Никифоровскіи. Материалы, с. 138.

Калі сніцца, што ходзіш па лесе, то будзеш недзе ў бяседзе.

Fed., в. 213.

Лесам густым ісці — будзеш у кампаніі.

Васілеўскі, с. 15.

Лес зялёны — добра, сухі — ліха.

Серж., с. 40.

Ліпавы цвет збіраць — праябнеш; калі ўжо хварэеш прастудна — выпі гарбаты з ліпавага цвету (арганізм відочна гэтага дапамінаецца).

Васілеўскі, с. 22.

Луг зялёны ўбачыш, дак перша пагардуеш, а послі харашо будзе. Таксама: радасць; а пакошаны — журба.

Романов. Опыт, с. 72.

Морква — здароўе.

Васілеўскі, с. 24.

Мядункі сабіраць — удача ў каханні.

Васілеўскі, с. 24.

Проса — на слёзы; акрамя таго: скробасць (адзёр) ці воспа на дзецях будзе, ці што. Таксама: прыкрасць ці дзеці памруць. Гл. гарох, жыта.

Романов. Опыт, с. 72.

Сад цвіце — дак дзеўцы жаніх будзе, а хлопцу нявеста. Сад харашо што відаеш: весела будзе. І наадварот: дасада вялікая будзе.

Романов. Опыт, с. 72.

Траву скошаную ў пакосах бачыць — на смерць. Таксама: вялікая нястача.

Романов. Опыт, с. 72.

Траву зялёную бачыць — усякая прыятнасць.

Шейн, III, с. 341.

Фасоль белая — добра; шэрая — так сабе.

Васілеўскі, с. 30.

Цыбуля зялёная — сорам. Таксама: слёзы.

Романов. Опыт, с. 72.

Цыбулю есці або рваць — слёзы: горка будзе.

Ляцкій. Материалы, с. 149.

Чарніцы — слёзы.

Васілеўскі, с. 34.

Чаромхі кветкі нюхаць — прыемнасць, ажыўленне.

Васілеўскі, с. 34.

Чарэшні есці — клопат, неспакойнасць.

Васілеўскі, с. 34.

Шчаўе рваць — згода ў сям'і.

Романов. Опыт, с. 72.

Яблык чарвівы трымаць — перасцярога перад ашуканствам ці таемнай хваробай. **Яблык чарвівы** есці — абмылішся ў сваіх надзеях, а мо нат крышку пахварэеш. **Яблык здаровы** есці — задаволены будзеш з сваіх справаў.

Васілеўскі, с. 34, 36.

Яблыкі бачыць — няхай Бог бароня, балячкі будуць. Таксама: слёзы. Таксама: вялікая непрыемнасць. **Яблыкі чыстыя** — здароўе, а чарвівыя — хвароба.

Романов. Опыт, с. 72.

Яблыкі бачыць — нягодна: скулля ці падавісся. Таксама: буйны град.

Ляцкій. Материалы, с. 149.

Бачыць у сне яблыкі ці яйкі — значыць «скулы», чыры.

Werenko, s. 104.

«Як сніцца жонке, што яблыка вісіць і ўкрадзеш, то абярэменее.

Як багата яблык і груш сніцца ў саду, то ето сваі грахі. Як цвіце яблань чы груша ў саду хазяіна, то памрэ непраменна нехта з пары: ці муж, ці жана».

Moszynski, s. 150.

Яблынька багата цвітучая — добра; сухая, бязлістная — дрэннае значэнне, недахоп грошаў, бедната, з якой мусім змагацца. **Яблыньку садзіць** — павялічыцца твая маёмасць; **вырваць з зямлі сваімі рукамі** — страты з тваёй віны.

Васілеўскі, с. 36.

Ягады ўсіх відаў і сартоў прадказваюць слёзы, — чым буйней яны, спялей, тым большыя чакаюць слёзы. **Збіраць ягады** — падрыхтоўваць такое становішча, якое

прыводзіць да слёз; есці ягады з большым ці меншым апетытам — плакаць больш ці менш; даваць другім — дзяліць з кім-небудзь плач і слёзы з нагоды ўласнай бяды. Вялікія слёзы чакаюць, калі бачыш у сне: суніцы, маліны, клубніку, агрэст, журавіны і брусніцы; меншыя па працягласці — чаромхі, смародзіны, чарніцы і арабіны. Ва ўсякім выпадку гэтымі слязьмі не аплакваецца чыя-небудзь смерць, ці нават страта гаспадарчая, а абгаворы, пабоі, лаянка і г. д.

Никифоровский Материалы, с. 134—135.

Ягадамі чорнымі жывіцца — слёзы ад прыкрасці, чырвонымі — слёзы ад радасці.

Васілеўскі, с. 18, 36.

Маліны — радасная навіна, спатканне.

Васілеўскі, с. 23.

Ягады чырвоныя ўбачыш — нядобра: кароста будзе. Таксама: воспа ў дзяцей будзе. **Ягады чорныя** — нялоўка, жалоба будзе. Таксама: слёзы. Рабіну ўбачыш, то ўжо паплачаш. **Каліну** ня вот-та бачыць: слёзы, горка будзе. **Агруст (крыжоўнік)** — на слёзы. **Брусніцы бачыць** — слёзы нейкія будуць. Таксама: скулля, кароста. Таксама: гарачка.

Романов Опыт, с. 72.

Ягады чырвоныя — добра: скула прарвець; дзіцё здаровае родзіцца. Тое ж: сорам...

Ляцкий Материалы, с. 149.

Як ягады чорныя сняцца, або так што іншо чорнае, то надта кепска; кажуць, чарнаценё будзе, плач.

Як чырвоныя ягады сняцца, то добра — цешыцца будзеш.

Fed., s. 213.

«**Ягады чорныя** — слёзы. **Ягады красныя** — уўсыпка красная: ці адзёр, ці оспа».

Moszyński, s. 150.

Ядлоўцавы (ядленцавы) ягады есці — хвораму выздараўленне, здароваму перасцярога.

Васілеўскі, с. 37.

ДУХОЎНЫЯ ПРАДМЕТЫ

Абраз бачыць — крэўны чы знаёмы нехта памрэ. Маліцца перад абразам — смерць выпадае. Сніш, што з абразам ідуць — нябожчык будзець.

Ляцкій Материалы, с. 141.

Цудоўны абраз — гэта змена ў жыцці.

Fed., s. 214.

Абраз — абражэнне: пасварыцца з кім.

Moszyński, s. 151.

Анёла бачыць ува сне — нехарашэ, што янгала бачыш; ета дзявал скідаецца янгалам, шчоб ліха якое здзелаць чалавеку.

Романов. Опыт, с. 58.

Анёл — хораша, рай убачыш, благодаць.

Ляцкій Материалы, с. 141.

Аняла сніць — добра.

Серж, с. 39.

Ахвяру даваць на касцёл ці царкву — даход.

Васілеўскі, с. 10.

Багародзіцы маліцца — ўраджай, багацце; цяжарнай тлумачаць, што гэта значыць — дзіцё здаровае будзе.

Ляцкій Материалы, с. 141.

Богу маліцца — нядобра, кажуць. Таксама: дастатак. Перад абразамі маліцца — якая-небудзь смерць будзе. Таксама: тое слава Богу, тое добра. Таксама: дастатак. Цалаваць абразы — радасць. Маліцца з зямнымі паклонамі —

будзе прапажа ў двары. Маліцца на каленях — выкананне жадання.

Романов. Опыт, с. 58.

Богу маліцца — хораша, ураджай; тое ж: паедзеш у чужыну. Маліцца з зямнымі паклонамі — умерці трэба.

Ляцкій. Материалы, с. 141.

Маліцца — пацешышся.

Васілеўскі, с. 23.

Духоўную музыку пачуць — смутак, людзям набожным — радасць.

Васілеўскі, с. 16.

Званы чуць — смерць.

Шейн, III, с. 341.

Званэ чуць — хутка навіну даведаешся.

Як чуеш або бачыш званы, то нехта хутка з роду ўмрэ.

Fed., s. 213.

Звон чуць — напасліну хто-небудзь гоня; гаворкі. Таксама: навіны чуць. Звон вялікага звона — вялікія плёткі, малых — дробныя.

Романов. Опыт, с. 63.

Вар.: *Moszyński, s. 150.*

Крыж несці — цяжкая праца. Нашыйны крыж бачыць, крыж цалаваць — засмучэнне.

Романов. Опыт, с. 58.

Крыж бачыць — нябожчык будзе. Да крыжа прыкладацца — нейкае цярпенне (смутак, пакуты).

Ляцкій. Материалы, с. 141.

Крыж цалаваць — пасля прыкрасці дабрата. Крыж цяжкі несці на сабе — будзь цярплівы, чакае на цябе горшае жыццё.

Васілеўскі, с. 21—22.

Бачыць крыжы, падымаць і насіць іх, а таксама прыстроіцца ля іх для адпачынку — працягла хварэць са смяротным вынікам. Гледзячы па дзеючай асобе, тое ці другое чакае ці таго, хто бачыў сон, ці таго, каго ён

бачыў у сне. Паваліць крыж — прысутнічаць на пахаванні.

Никифоровский. Материалы, с. 138.

Поп — мець справу з нячыстай сілай.

Богданович, с. 49.

Вар.: *Pietkiewicz, s. 83; Шейн, III, с. 340; Moszyński, s. 151.*

Архірэя бачыць — бяда будзе.

Романов. Опыт, с. 58.

Манаха бачыць — падман.

Романов. Опыт, с. 58.

Свяшчэнніка бачыць — кажуць, дыявал прыходзіў. Таксама: вецер будзець. Таксама: на дабрабыт.

Романов. Опыт, с. 61.

Ксяндза — няхораша: чорт прыбарэцца ў аблічча ксяндзоўскае і прыйдзе.

Свяшчэнніка бачыць — нядобра. Альбо хвароба, альбо смерць. Гэта ўжо спраўдзоная рэч. Чорт за (у вобразе) свяшчэнніка да цябе выбіраецца.

Ляцкий. Материалы, с. 142.

Вар.: *Fed., s. 213.*

Манаха, а ў асаблівасці архірэя — значыць атрымаць хваробу.

Шейн, III, с. 340.

Мніх (законнік) — адзіноцтва, спакой.

Васілеўскі, с. 24.

Папа бачыць — трапіцца якоесь ліха.

Серж, с. 41.

Добра бачыць у сне свяшчэнніка; таксама — яўрэя і цыгана; апошняга — ва ўсіх відах і акалічнасцях. Зусім адваротнае здараецца, калі даводзіцца бачыць першага ў царкве і ў царкоўнай адзежы: ён збіраецца адпываць аднаго з блізкіх спячаму асоб; амаль тое ж здарыцца, калі бачыць у сне яўрэя за малітваю. Біць каго-небудзь з гэтых трох асоб — навесці на дом часовую нягоду: салдацкі пастой (у былыя часы), з'яўленне паліцэйскіх ці прыцягненне да суду і інш.

Никифоровский. Материалы, с. 137.

Псальмы чытаць — у смутку цябе нехта пацешыць.
Васілеўскі, с. 35.

Рэлігійным быць — у смутку пацешышся.
Васілеўскі, с. 27.

Славіць Бога — пацешышся ў смутку. **Хваліць Бога** —
вялікае неспадзяванае шчасце.
Васілеўскі, с. 28, 31.

Харугвы бачыць — на пажар, агонь будзе вялікі; а
чорныя — на смерць.
Романов. Опыт, с. 58.

Царкоўныя харугвы — абазначае ворагаў.
Шейн, III, с. 340.

Бачыць у сне харугвы царкоўныя («пратасі ці фу-
рунгеўкі») — прадказвае хваробу і смерць.
Werenko, s. 104.

Царкву бачыць — на смерць; а царкоўнае богаслу-
жэнне — чакай гасцей.
Романов. Опыт, с. 58.

Царква — то добра, то нядобра. Уваходзіць у цар-
кву — калі звоняць, навіна, а не — кепска, да нябож-
чыка падобна; тое ж: у гасцёх будзеш.
Ляцкіі. Матэрыялы, с. 141.

Царкву, бацюшку — не надта добра сніць; асабліва
калі пяюць жалобнае — к вялікай бядзе; а калі пяюць
«Хрыстос васкрос» (калі сніш на Вялікдзень) — чакае
вялікая радасць (Смаргонскі р-н).
ЛІМЭФ, ф. 8, воп. 90, спр. 248.

РОЗНАЕ

Чараўніка бачыць — сцерагайся злога суседа; гаварыць з чараўніком ветліва — добрае значэнне; ругацца — вялікая перашкода ў інтарэсах.

Васілеўскі, с. 34.

Антыхрыста бачыць — нячыстае сумленне.

Васілеўскі, с. 10.

Дамавога бачыць — непасцярога перад прыкрасцю ў сям'і.

Васілеўскі, с. 15.

Пекла, у ім быць — нячыстае сумленне.

Васілеўскі, с. 26.

Чорта — небяспека; цалавацца з ім — рызыкаўны інтарэс.

Васілеўскі, с. 34.

Чорта бачыць — будзе прыпадак.

Серж., с. 42.

Нячыстага бачыць — гэта, кажуць, харашэ; ета, кажуць, янгал.

Романов. Опыт, с. 58.

Чорта бачыць — нядобра; тое ж: добра, нічога. Гаварыць з чортам — бяду нажывеш. Уцякаць ад чорта — ад бяды збавішся. Дамавога бачыць — гаспадар памрэ.

Ляцкій. Материалы, с. 141.

Юду, Апостала бачыць або з ім гаварыць — спадзявайся ашуканства і няшчырасці ад блізкага табе чалавека.

Васілеўскі, с. 36.

ВЫКАРЫСТАНАЯ ЛІТАРАТУРА І ПРЫНЯТЫЯ СКАРАЧЭННІ

АІМЭФ — Архіў Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук Беларусі.

Богдановіч — Богдановіч А. Е. Пережитки древнего мирозерцания у беларусов: Этнографический очерк. Гродно, 1895.

Васілеўскі — Васілеўскі А. Беларускі соннік. Вільня, 1928.

Демидовіч — Демидовіч П. Из области верований и сказаний белорусов. — Этнографическое обозрение. М., 1896, кн. XXVIII, № 2—3, гл. IV.

Добровольскі, I — Добровольскі В. Н. Смоленский этнографический сборник, часть I. — Записки Имп. рус. геогр. общества по отделению этнографии. Т. XX, СПб, 1891.

Добровольскі, II — Добровольскі В. Н. Смоленский этнографический сборник, часть II. — Записки Имп. рус. геогр. общества по отделению этнографии. Т. XXIII, вып. II, СПб, 1894.

Добровольскі. Словарь — Добровольскі В. Н. Смоленский областной словарь. Смоленск, 1914.

Ляцкі, Матэрыялы — Ляцкі Е. Матэрыялы для народнага снотолкавателя. — Этнографическое обозрение. М., 1898, кн. XXXVI.

Ник. — Никифоровскі Н. Я. Простонародные приметы и поверья, северные обряды и обычаи... Витебск, 1897.

Никифоровскі. Матэрыялы — Никифоровскі Н. Я. Матэрыялы для народнага снотолкавателя. — Этнографическое обозрение. М., 1898, кн. XXXVI.

Романов, 8. — Романов Е. Р. Белорусский сборник. Вильня, 1912. Вып. 8.

Романов. Опыт — Романов Е. Опыт белорусского народного снотолкавателя. — Этнографическое обозрение. М., 1889, кн. III.

Россия, 9 — Россия. Полное географическое описание нашего отечества. Том 9. Верхнее Поднепровье и Белоруссия. СПб, 1905.

Серж. — Сержпудоўскі А. К. Прымкі і забабоны беларусаў-палешукоў. Мн., 1930.

Шейн, III — Шейн П. В. Матэрыялы для изучения быта и языка русского населения Северо-Западного края. СПб., 1902. Т. 3.

Шлюбскі, II — Шлюбскі А. Матэрыялы да вывучэння фальклору і мовы Віцебшчыны. Ч. II. Мн., 1928.

Fed. — Federowski M. Lud białoruski na Rusi Litewskiej. Kraków, 1897. T. 1.

Moszyński — Moszyński K. Polesie Wschodnie. Warszawa, 1928.

Pietkiewicz — Pietkiewicz Cz. Kultura duchowa Polesia Rzeczyckiego: Materjały etnograficzne. Warszawa, 1938.

Tyszkiewicz — Tyszkiewicz E. Opisanie powiatu Borysowskiego. Wilno, 1847.

Wereńko — Wereńko F. Przyczynek do leczenia ludowego. — Materjały antropologiczno-archeologiczne i etnograficzne. Kraków, 1896. T. 1.

Wiśła, 1903 — Majewski E. i Jarecki Wł. Bydło w mowie, pojęciach i praktykach ludu polskiego. — Wiśła, 1903. T. XVII.

З М Е С Т

Ад складальніка	3
АГУЛЬНЫЯ ПАВЕР'І	5
ПРЫРОДА	9
ЧАЛАВЕК	21
ДЗЕЯННІ	40
ХАТА, ГАСПАДАРКА, ПРЬЯДЫ ПРАЦЫ	65
СТРАВЫ	80
АДЗЕННЕ, АБУТАК, АЗДАБЛЕННІ	88
ЖЫВЁЛЫ	
млекакормячыя	95
птушкі	103
рыбы, паўзуны, земнаводныя	107
насякомыя	111
РАСПІНЫ	113
ДУХОЎНЫЯ ПРАДМЕТЫ	121
РОЗНАЕ	125
Выкарыстаная літаратура і прынятыя скарачэнні	126

Літаратурна-мастацкае выданне

**БЕЛАРУСКІ
НАРОДНЫ
СОННІК**

Адказны за выпуск Я. Р. Лецка

Падп. да друку з дыяпазітываў 28.11.96. Фармат 84×108¹/₃₂. Ум. друк. арк. 6,72.
Ул.-выд. арк. 3,5. Афсетны друк. Тыраж 2000 экз. Зак. 1019.

Выдавецкі цэнтр «Бяцкаўшчына». Ліцэнзія ЛВ № 804.
220053, Мінск, Даўгінаўскі тракт, 52-9.

Мінскі ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга паліграфкампілет МВПА імя Я. Коласа.
220005, Мінск, Чырвоная, 23.

